

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Versijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

HET REPRESENTATIEF REGIME IN ZWITSERLAND(*)

I. Geschiedkundig Overzicht.

Een geschiedkundig overzicht over Zwitserland lijkt ons van belang om de zin van de representatie in dit land beter te vatten.

Zwitserland is omgeven door grote mogendheden. Het nationaal gevoel, — dit gevoel is namelijk langzamerhand tot in de XXe eeuw uitgegroeid, waar het nu als onbetwist voorkomt — kwam tot stand door de samenwerking van twee factoren.

Enerzijds, uitwendig gezien, voelden de Zwitsers de noodzakelijkheid van verdediging tegen de grote mogendheden die vanaf het begin der Middeleeuwen op het land loerden. Anderzijds, van een inwendig standpunt uit, wilden zij de op het eerste gezicht schaarse hulpbronnen van hun land samenbrengen door levendiger contact tussen de kantons te verwezenlijken. Samenwerking tussen de kantons zou immers de economische toestand van het land verbeteren.

A. Strijd tegen de Habsburgers — Confederatie der VIII Kantons — De XIII Kantons — De Hervorming.

Een eerste belangrijk feit is de strijd van het land tegen de Habsburgers. Het resultaat hiervan was de Confederatie der VIII Kantons in de XVe eeuw. Deze zullen hun invloed langzamerhand over de overige kantons doen gelden. In deze eerste vorm van samenwerking vinden we dan ook de oorsprong van de Federale Landdag (« Diète Fédérale »):

De heersende kantons sturen elk een baljuw naar de overheersende kantons om deze te besturen. De afgevaardigden van de kantons komen elk jaar bijeen om de rekeningen van de baljuwen te controleren. Ze functioneren als een soort « opperste rechtbank »... en daar ligt dan de oorsprong van de Federale Landdag: samengekomen, in principe voor dat enig precies object, kwamen de « gedeputeerden » er heel natuurlijk toe om de aangelegenheden die de hele Confederatie aanbelangden te bespreken.

Na de oorlog tegen Frankrijk volgt dan de Confederatie der XIII Kantons.

De XVIe eeuw is die van de Hervorming in Zwitserland: men kan bijna spreken van twee Confederaties! De Confederatie van de protestantse steden en die van de katholieke steden...

B. De XVIIe en de XVIIIe Eeuw.

De XVIIe en de XVIIIe eeuw zijn gekenmerkt door een bloeiperiode in Zwitserland, bloei die onbekend is elders in Europa. Periode van absolutisme en goevernementeel autoritarisme in de Kantons. De oligarchie zegeviert in de landelijke Kantons van Centraal Zwitserland, waar de uitwendige vormen van directe democratie nog overbleven! Namelijk in de Landsgemeinde of algemeen vergadering van al degenen die veel bezaten.

In de steden vormde zich een echt patriarchaat dat de politieke macht bezat. Wij vinden hier de oorsprong van de « bourgeoisie », typische Zwitserse instelling die heden nog bestaat:

Is « bourgeois » hij die, door zijn geboorte, het burgerrecht bezit in een dorp of in een stad. Hij alleen bezit dus het genot der burgerrechten die minder of meer gewichtig zijn naargelang hij burger is van een dorpje of van een belangrijke stad.

Maar de cohesie tussen de XIII Kantons was nog zeer slap. Eigenlijk waren er geen dertien kantons maar een twintigtal onafhankelijke staten. Het woord Kanton zelf werd in Zwitserland niet gebezigd vóór de Franse revolutie, althans niet officieel. De taal was toen het Duits en men duidde die staten aan door het woord « Ort »: « die XIII Orte » betekende dus « de dertien plaatsen (oorden) ».

Geen centraal gezag dus. Alleen maar de Federale Landdag die, zoals gezegd, de vertegenwoordigers der Kantons verzamelde. Die Federale Landdag was een conferentie van ambassadeurs die zich maar mochten uitspreken naar de instructies die ze hadden gekregen. Elke uitspraak van de Landdag moest eerst ter bekrachtiging aan de kantonale regeringen gestuurd worden. Men zei dan dat die beslissingen « ad referendum » getroffen waren. Het is naar deze oude instelling dat men heden ten dage verwijst wanneer men de stem van het volk betreffende een beslissing inroept.

Men kan de toenmalige toestand van Zwitserland vergelijken met de complexiteit van het toenmalig Duits-

(*) Wij danken ten eerste Professor Dr. E. Lousse wiens aanwijzingen ons ten eerste nuttig zijn geweest bij het opstellen van deze studie.

land. Naar het woord van een Italiaanse prelaat « *confusio hominum divinitus* », was inderdaad de Zwitserse confederatie een bouwwerk dat alleen de Voorzienigheid staande kon houden.

C. *Terugslag van de Franse Revolutie. — Tot de Restauratie.*

Vanaf haar begin, had de Franse Omwenteling haar terugslag in Zwitserland. Een Franse interventie maakt een einde aan de Zwitserse Revolutie. En in 1789 bezwijkt de Confederatie der XIII Kantons. Bonaparte komt dan orde herstellen: zes nieuwe kantons worden gevormd die met de dertien bijna integraal voortbestaande kantons de Zwitserse Confederatie uitmaken.

Elk kanton had zijn eigen regime. Hierdoor werd het voor de kleine kantons mogelijk hun oude landgemeinde terug te vinden en meteen de direkte democratie welke door de Franse Revolutie verdwenen was. In de nieuwe kantons kwam een regime tot stand dat door de Franse Omwenteling geïnspireerd was: de representatieve democratie.

Zo gaf een weloverlegd federalisme de mogelijkheid aan zeer diverse regimes samen te leven zonder stoot. De Federale Landdag was nog altijd het opperste lichaam van de Confederatie, maar de leden ervan waren niet meer, zoals voorheen, door het imperatief mandaat gebonden. De grote kantons hadden twee stemmen. De beslissingen waren nu met drie vierden der stemmen genomen: dit bracht een belangrijke en gelukkige verbetering aan de vroegere instelling.

Om de beurt functioneerden zes der oude kantons, — drie protestantse en drie katholieke — als kanton-bestuurder. De Landdag kwam dan bijeen in de hoofdstad van het kanton-bestuurder; de eerste magistraat ervan nam de titel van Landman van Zwitserland: hij trad als voorzitter van de Landdag op, bestuurde de Confederatie in zijn tussen-zittingen... Kortom: hij was het staatshoofd. Dit ging regelrecht in tegen de Helvetische traditie, want de oude Confederatie had enkel een collegiaal regime gekend.

Ook bleef dit regime niet voortleven: de Restauratie kwam terug. Zwitserland werd opnieuw een Confederatie van onafhankelijke staten onder de naam « Zwitserse Confederatie », naam die van toen af behouden bleef. De Landdag bleef als gemeenschappelijk orgaan: een loutere vergadering van ambassadeurs, die op mandaat stemden, en waar elk kanton over één stem beschikt, welk aanzien en invloed het ook kon hebben.

D. *De Grondwet van 1848.*

Het regime der Restauratie komt ten einde: de politieke hervormingen, die op dat ogenblik ingevoerd worden, zijn het werk van de populaire massa's onder leiding van de liberalen. Volgt dan de burgeroorlog van de Sonderbund en ten slotte de Grondwet van 1848.

Het was een compromis tussen het overdreven federalisme van voorheen en de eenwording... Van Statenbond werd Zwitserland een federale staat of Bondsstaat. De Staten-leden die hun interne en externe soevereiniteit behielden tot dan toe, — weliswaar met een zekere gemeenschappelijke organisatie, inzonderheid wat de buitenlandse betrekkingen betreft, zoals wij gezien hebben, — zagen nu het gezag verdeeld tussen de Bond in zijn geheel en de Staten-leden. Ze behielden een eigen sfeer van autonome bevoegdheden, die hun door de nieuwe Constitutie waren gewaarborgd en waarin de wetgevings- en bestuursorganen van de Bond niet mochten ingrijpen.

Trouwens, een van de artikelen van de Grondwet die het meest bijgedragen heeft tot de eenmaking van het land, was het artikel 6 waardoor de kantonale grondwetten onderworpen waren aan de federale waarborg. Een grote nieuwigheid: deze waarborg kon geweigerd worden, wat tot dan toe niet het geval was.

Art. 6: Les Cantons sont tenus de demander à la Confédération la garantie de leurs Constitutions. Cette garantie est accordée, pourvu:

a) que ces Constitutions ne renferment rien de contraire aux dispositions de la Constitution Fédérale;

— de kantonale grondwetten moesten republikeinse en democratische grondwetten zijn.

b) qu'elles assurent l'exercice des droits politiques d'après des formes républicaines, représentatives ou démocratiques;

c) qu'elles aient été acceptées par le peuple et qu'elles puissent être révisées lorsque la majorité absolue des citoyens le demande.

De uitslag hiervan was de progressieve uitsluiting van de verscheidenheden tussen de kantons.

Op dit ogenblik, hoewel de kantonale grondwetten in de details verschillen, gelijken ze op mekaar als zusters. De Kantons hebben alleen een collegiaal uitgeoefende uitvoerende macht, een representatief wetgevende macht getemperd door een uitgebreide praktijk van direkte democratie. Alleen wat betreft het rechterlijk domein blijven hier en daar nog originele instellingen over.

Aan het hoofd van de Confederatie had men nu, — iets helemaal nieuws, — een Federale Regering. Deze berust bij een Bondsraad van zeven leden die door het Parlement voor een duur van vier jaar verkozen wordt. Een van de leden treedt als voorzitter op, om de beurt, zonder onmiddellijk te kunnen herkozen worden en zonder voorrang op zijn collega's, wat strookt met de oudste kantonale tradities waar men altijd het persoonlijk gezag geducht heeft. Zoals Gonzague de Reynold het zeer juist heeft ingezien: « La Suisse ne redoute pas un Etat fort, elle n'est pas *anti-étatiste*, elle est profondément *anti-centralisatrice* ».

Wat de wetgevende macht betreft, werd na vele discussies het Amerikaans systeem van het bicameralisme aanvaard. Een eerste Kamer vertegenwoordigt de onafhankelijke Staat, de andere de Kantons, die eveneens soeverein blijven.

De Eerste Kamer, of beter de eerste Raad: de « Nationale Raad » is rechtstreeks door het volk verkozen. De verhouding is thans één vertegenwoordiger voor 20.000 inwoners. De andere Raad, de « Standenraad » of « Raad der Staten » telt 44 afgevaardigden, twee per Kanton, die verkozen worden op de door de kantonale wetgeving bepaalde wijze. Ze vertegenwoordigen dus de Kantons, maar zijn thans door geen mandaat gebonden.

De twee Kamers benoemen samen de Bondsraad, de Federale Rechtbank en, in oorlogstijd, de opperbevelhebber van het Leger. In deze kiesvergadering worden de vertegenwoordigers der Kantons in minderheid gesteld door die van het volk, die vandaag 4½ maal talrijker zijn in deze aangelegenheid. De wetten worden echter afzonderlijk gestemd door de twee Raden, waarvan de wetgevende macht gelijkwaardig is. Hier mogen namelijk de vertegenwoordigers van het volk die van de Kantons niet in de minderheid stellen. Hierdoor is de soevereiniteit der Kantons gewaarborgd. Zo ook moet elke grondwetsherziening door een volksstemming worden goedgekeurd en wel op zodanige wijze dat de

meerderheid der burgers over de gehele Bond en tevens ook de meerderheid der Kantons, de herziening — of wijziging — hebben aanvaard (art. 118 à 123 van de Federale Grondwet).

Een belangrijk punt in verband met de verkiezing van de Bondsraad door de Kamers dient hier vermeld te worden: De bondsraad, die zijn bevoegdheid als college uitoefent kan niet door het Parlement tot aftreden worden gedwongen zoals een parlementaire kabinetsregering. Hij kan evenmin de Kamers ontbinden. Wanneer een meningsverschil tussen Bondsraad en Bondsparlement ontstaat en het beleid van de Bondsraad door beide Raden afgekeurd wordt, dan blijft de Bondsraad, — doch met wijziging van zijn politiek in de zin door het Parlement gewenst.

In de praktijk voert dit systeem tot een nog veel grotere regeringsstabiliteit dan wat in Amerika wordt verkregen. Praktisch worden de leden van de Bondsraad bijna altijd herkozen. Sommigen onder hen zijn meer dan dertig jaar aan het bewind gebleven en er zijn maar twee die niet herkozen werden. Deze verrassende stabiliteit is nochtans nader gezien niet zó verrassend, want wij vinden hier weerom een factor die strookt met de nationale tradities van Zwitserland. Het Zwitsers volk heeft nooit kunnen aanvaarden dat zijn magistraten verkeerd zouden handelen. Het weet dat zij volkomen eerlijk zijn... Ze doen hun best en anderen zouden het ook doen... We zouden aldus met William Martin mogen zeggen dat Zwitserland steeds is geweest en democratie op weg naar de oligarchie...

E. Grondwetsherziening van 1874.

Deze grondwetsherziening was het gevolg van verschillende Europese gebeurtenissen. Verschillende kantonale grondwetten, vooral te Zürich en in Oost-Zwitserland, waren reeds herzien. Het regime van de direkte democratie strekte naar de vervanging van de representatieve democratie: het volk sprak zich uit over alle wetten welke door de Grote Raden waren ontworpen en tevens over de gemeentelijke reglementen; en het koos de magistraten en functionarissen van welke rang ook. Men had daardoor de invloed van machtige personaliteiten willen belemmeren en waarlijk de volkssoevereiniteit verwezenlijken.

Meerdere stemmen kwamen op om een dergelijk regime tevens in de Confederatie in te stellen. Het resultaat hiervan was dat de populaire rechten veralgemeend werden. Wel ging het niet zo ver dat de Bondsraad nu door het volk zou verkozen worden en dat alle wetten ter stemming aan het volk zouden onderworpen worden vooraleer van kracht te worden, maar het facultatief referendum werd ingevoerd: indien 30.000 burgers of 8 Kantons het vragen, binnen een termijn van drie maand, moet een wet, die regelmatig door de wetgevende raden gestemd werd, aan het volk ter stemming worden gebracht. Die wet wordt slechts van kracht na de goedkeuring. Maar, terwijl voor elke grondwetsherziening de meerderheid én van het volk én van de Kantons — zoals we gezien hebben — vereist is, is bij een plebisciet in wetgevingszaken de meerderheid van het volk alleen vereist. Er wordt namelijk verondersteld dat de Kantons zich reeds hebben uitgesproken door de stemming van de Raad der Staten.

* * *

Een van de meest onverwachte gevolgen van de direkte democratie is wel het volgende: het volk heeft in Zwitserland de opperste controle van de wetgeving.

Hierdoor heeft het geen belang meer gesteld in de aanduiding van zijn vertegenwoordigers.

De afgevaardigde voelt zich niet, zoals in andere landen, onder bestendige controle van zijn kiezers. Dezen hebben vertrouwen in hem voor de kleine zaken, en houden voor zich de regeling van de meer belangrijke aangelegenheden.

Zo vinden wij een verklaring van het groot aantal voorstanders van de onthouding in de verkiezingen. Dit is verrassend in een gedecentraliseerde staat.

II. De hedendaagse parlementaire representatie in Zwitserland. — Het electoraal systeem en de politieke partijen.

Welk is vooreerst de functie van de representatie?

Naast de vele definities die hier kunnen gegeven worden, schijnt ons de volgende vooral interessant: «rendre apparente une communauté sociale ou spirituelle, exprimer sa volonté et agir pour elle.» (naar Lachenal in «Le Parti Politique - Sa Fonction de Droit Public»).

Wij merken reeds het subjectief karakter van de representatie. Elke representatie steunt noodzakelijkerwijze op het vertrouwen: het is wegens het feit dat de vertegenwoordigden het gevoel hebben dat hun mandatarissen de «algemene wil» behoorlijk uitdrukken, dat de representatie mogelijk is. Daarom moeten ook de vertegenwoordigers een vrij lange tijd, van elke electorale bekommernis los staan.

De afgevaardigden moeten ook onafhankelijk staan tegenover de uitvoerende macht. Daar ligt de oorzaak van de onverenigbaarheid tussen deputatie en elk door de Staat bezoldigd ambt. Benjamin Constant had ook gewild dat de volksvertegenwoordigers onbezoldigd bleven. De representatie moest geen «beroep» worden...

In Zwitserland is dat vertrouwen zeer levendig: zoals hoger gezegd voelt de volksvertegenwoordiger zich niet onderhevig aan bestendig controle vanwege de kiezers. Dit verklaart ook de verrassende stabiliteit van de Bondsraad sedert 1848!

A. De Twee Fundamentele Principes van het Parlementarisme. — Toepassing in Zwitserland.

Aan de basis van het parlementarisme — bijzondere vorm van de representatie — liggen de twee volgende principes:

— vooreerst is de mandataris vertegenwoordiger van de hele natie: dus moeten we spreken van «nationale representatie» — vervolgens is zijn wil onafhankelijk van de wil zijner «lastgevers»: «une fois élu, le député reste à l'égard de ses électeurs juridiquement aussi indépendant que s'il avait été désigné par hérédité ou par le sort», zegt Fleiner.

1. Wat het eerste principe betreft: nationale representatie.

We merken reeds op dat de Zwitserse Constitutie het principe niet uitdrukkelijk formuleert. In artikel 72 nochtans vinden we dat «le Conseil National se compose des députés du peuple suisse» en niet uit vertegenwoordigers van ieder Kanton.

Wij hebben reeds gezien dat er een vertegenwoordiger is per 24.000 inwoners (volksstemming van 3 december 1950) in de Nationale Raad (art. 72 van de

Grondwet). Bijgevolg wordt er rekening gehouden met de hele bevolking, zowel van *vreemde* als van Zwitserse nationaliteit.

Wat de rol van de Standenraad betreft, is de toestand minder duidelijk. Inderdaad volgens artikel 80 van de Grondwet wordt bepaald: «le Conseil des Etats se compose de quarante-quatre députés des Cantons. Chaque Canton nomme deux députés; dans les cantons partagés, chaque demi-Etat en élit un». (Zwitserland telt immers 19 kantons en 6 halve kantons; samen dus 22 kantons). Maar de wijze waarop de Standenraad verkozen wordt, doet blijken dat de nadruk op de individualiteit der kantons gelegd wordt.

Wie maakt deel uit van de Raad der Staten of Standenraad? Het schijnt dat, naar de beraadslagingen die de goedkeuring van de Federale Grondwet voorafgingen, de gedachte van de wetgevers de volgende was: de meerderheid van de Standenraad moest bestaan uit leden van de kantonale regeringen. In feite is de toestand niet zo. Grauwubundenland verbiedt zelfs uitdrukkelijk aan de leden van zijn eigen Regering deel uit te maken van de Standenraad! Tot zover wat betreft het Federaal Parlement.

Wat nu in de Kantons zelf? Zonder ver uit te wijden, springt het in het oog dat hier de nationale representatie in de vorming der kantonale parlementen nog gemakkelijk zal zegevieren. Dit is formeel bevestigd in de kantonale grondwetten van Bern, Wallis, Freiburg en Neuchâtel.

2. Onafhankelijkheid der vertegenwoordigers of verbod van het imperatief mandaat.

De toestand is duidelijk. Ziehier artikel 91 van de Federale Grondwet: «Les Membres des deux Conseils votent sans instructions.» Bedoeld worden zowel de kantonale mandaten als de andere.

Het verbod van het imperatief mandaat staat in zeven kantonale grondwetten vermeld: nl. in die van Bern, Freiburg, St.-Gallen, Thurgau, Wallis, Neuchâtel en Genève. De meeste grondwetten spreken dus hier niet over. Van belang is op te merken dat men thans de noodzakelijkheid van dit verbod niet meer aanvoelt.

We zullen hier besluiten met te zeggen dat het mandaat van een vertegenwoordiger niets te maken heeft met het burgerlijk mandaat: inderdaad het onderscheid tussen de duitse termen «Repräsentant» enerzijds, en «Abgeordneter» en «Vertreter» anderzijds, is niet terug te vinden in de Franse termen «Représentant» en «Député» of «Mandataire». Vandaar het gevaar voor schadelijke dubbelzinnigheid!

B. Het Electoraal Systeem en de Politieke Partijen.

Het electoraal systeem in de Kantons was tot in het begin van de XXe eeuw, en in de Confederatie tot in 1919, het meerderheidsstelsel. Het invoeren van de evenredige vertegenwoordiging is voorzeker een belangrijke stap in de evolutie der representatieve opvattingen. De democratische idee van directe controle staat vast.

Hoe zullen we nu de politieke partijen kenschetsen in de werking, de reële werking van de instellingen van de Zwitserse Staat? Inderdaad, het positief Zwitser Staatsrecht spreekt niet van de politieke partijen, zowel als organisatoren van het volk voor wat betreft de wetgevende verkiezingen, als te midden van het Parlement.

Het doel van een politieke partij is de «machtsverovering», de uitoefening van controle op de uit-

voerende, wetgevende en administratieve instellingen van de Staat. De middelen die zij daartoe aanwendt, zijn de organisatie van de openbare mening en de inrichting van de volksvertegenwoordiging.

Iets wat Zwitserland typeert, is dat de levenscentra der politieke partijen van het land zich niet bevinden in de zetel van de leiding der federale partij. Deze worden verdeeld over de hoofdplaatsen der kantonale secties; allen kennen trouwens een grote vrijheid toe aan deze kantonale secties.

Het opperst lichaam van de Partij is de Vergadering der Afgevaardigden. Slechts enkele kleine partijen verlenen nog beslissende macht aan de algemene vergadering van alle partij-leden. De Vergadering der Afgevaardigden treft alle beslissingen omtrent de algemene politiek van de Partij, benoemt de leden van het Centraal Comité, en de Voorzitter van de Partij. Zie ook, verder, haar bevoegdheid om de kandidaten aan te duiden.

De uitvoerende macht van de Partij berust bij een Centraal Comité dat het werkelijk representatief orgaan van de Partij is. Nochtans geeft dit Centraal Comité aan een administratief bureel («het bestuur van de partij») de macht om de lopende zaken van de politieke activiteit uit te voeren.

De aanduiding en de verkiezingen van de kandidaten vergeleken met de openbare verkiezingen

Er dient namelijk een onderscheid te worden gemaakt tussen de «aanduiding» of de keus der kandidaten tussen alle verkiesbare burgers, en de «verkiezing» zelf of de keus, door het volk, van de afgevaardigden tussen al de voorgestelde kandidaten.

Noch in de Federale Grondwet, noch in de kantonale grondwetten wordt er over dit probleem gesproken. We zullen derhalve de principes van de openbare verkiezingen vergelijken met de praktijk der partijen.

I. De aanduiding der kandidaten vergeleken met de openbare verkiezingen.

1. Het Algemeen stemrecht.

Ieder burger geniet van het stemrecht. Ieder burger is verkiesbaar.

We zullen hier enkele overwegingen inlassen omtrent het stemrecht der vrouwen in Zwitserland in de actuele toestand.

Zwitserland, zoals we reeds hebben kunnen bemerken, is een der meest conservatieve landen van Europa. Dit blijkt nu ook uit de weigering om het vrouwelijk stemrecht in te voeren. Indien Zwitserland het enige land is van Europa, Lichtenstein uitgezonderd, waar de vrouwen geen stemrecht genieten, is dit te wijten aan het feit dat het de laatste wereldoorlog niet heeft gekend.

Hierdoor werd Zwitserland minder gevoelig aan de beroering van de hedendaagse wereld. Het is ook moeilijker zulke vernieuwing in te voeren in een land van aloude democratische traditie dan in landen waar het algemeen stemrecht reeds veel vroeger bestond.

In februari 1959 heeft het electoraal korps zich tegen het stemrecht der vrouwen uitgesproken. En dit met een duidelijke meerderheid.

Het stemrecht wordt in Zwitserland drieërlei beoefend: in de gemeenten, in de kantons, en in de Confederatie. De Kantons mogen vrij wetten uitvaardigen omtrent gemeentelijke en kantonale verkiezingen. Zo hebben drie kantons de vrouwen in het

politiek leven «toegelaten»: Genève, Waadtland en Neuchâtel.

Maar in federaal verband werd de gedachte telkens door het nationaal referendum verworpen. Nochtans werd onlangs een vrouw in het politiek leven op belangrijke wijze betrokken: de Liberale Partij van Genève heeft een vrouw als Ondervoorzitter gekozen. De Heer Guinaud, Voorzitter van de Nationale Raad, voorstander van het vrouwelijk stemrecht verklaarde onlangs dat het aan de vrouwen te danken was, die in de Belgische Wetgevende Kamers zetelen, dat de afschaffing van de wet op het alcoholmisbruik voorkomen werd.

Het schijnt dat een nieuw offensief in Zwitserland op touw zal worden gezet om ook aan de vrouwen het stemrecht te verlenen.

a) *Kan ieder burger lid worden van een partij?*

De meeste statuten der politieke partijen van Zwitserland voorzien een dubbele voorwaarde:

- aanvaarding van het programma van de partij;
- erkenning van de interne partijtucht.

De partijen in Zwitserland zijn talrijk genoeg opdat het bestaan van «programma's» een beletsel zou betekenen voor iemands aansluiting bij een partij. Maar alle partijen overtreden het principe van de universaliteit. Ze eisen immers van hun leden, onder welke vorm ook, een financiële bijdrage. (De Socialistische Partij b.v. heeft een heel systeem van maandelijks zegels, door de lokale secties verkocht, op de been gebracht.) De kiezers die aldus willen deelnemen aan de aanduiding zijn aan een electorale cijns onderworpen. Deze cijns is weliswaar zeer laag maar, naar het schijnt, speelt hij een belangrijke rol bij de minder begoede klassen van de bevolking.

b) *Mag elk partijlid aan de aanduiding deelnemen?*

Geen enkel partij vergt van zijn leden, wat het intern stemrecht betreft, een andere kwalificatie dan deze welke door de wet vereist is voor de uitoefening van het publiek stemrecht. De partijen zijn zelf veel meer toegevend op dat punt, dan de wet. Velen onder hen verlenen het intern stemrecht aan vreemdelingen, vrouwen en minderjarigen. Zekere statuten eisen zelfs de vertegenwoordiging van de vrouwen in het Centraal Comité.

c) *Mag elk partijlid als kandidaat aangeduid worden?*

Hier geldt de regel, behalve voor de Socialistische Partij, dat wie het kiesrecht bezit, ook verkozen mag worden.

2. *Rechtstreekse mode van de verkiezing.*

De leden van een partij kiezen onrechtstreeks de kandidaten. Een electorale commissie, gewoonlijk door het

Centraal Comité gekozen, stelt een lijst op van de kandidaten. Dit is de «verkiezingszwendel». Men kan hier een van de belangrijkste oorzaken vinden van de oligarchie die in de actuele politieke partijen heerst.

3. Verder worden met de *gelijkheid der stemmen* en het *geheim der stemming* geen rekening gehouden.

II. *De verkiezing der kandidaten vergeleken met de openbare verkiezingen.*

Het systeem van de evenredige vertegenwoordiging dagtekent van 1918 in Zwitserland, of beter: het werd in federaal verband in 1918 ingevoerd, want op dat ogenblik pasten reeds veertien kantons dit systeem toe voor de verkiezingen van hun eigen parlementen.

In het evenredig systeem geschiedt de verdeling der zetels in verhouding tot het aantal stemmen aan de verschillende lijsten verleend. Wie mag zulke lijsten indienen? De federale wet van 1919 eist voor het neerleggen van een lijst de handtekening van vijftien kiezers; voor de kantons schommelt het cijfer tussen 2 en 30.

Opdat een kandidaat op de lijst van een partij zou kunnen verschijnen, moet hij lid zijn van deze partij. Hier vinden we een eerste beperking van het principe van de nationale vertegenwoordiging. Een tweede beperking hebben we reeds aangestipt: de onrechtstreekse wijze der aanduidingen en de overgrote invloed die beperkte comité's hier laten gelden.

We mogen dus besluiten dat de vertegenwoordiger in het Parlement lid is van zijn groep vooraleer vertegenwoordiger te zijn van het volk.

Het imperatief mandaat heeft in feite het vrije mandaat van het publiek recht vervangen. We mogen welkijk van een «paritaire» Staat spreken, zoals Lachenal het zei, een paritaire Staat die het representatief systeem domineert.

Deze staat van zaken is trouwens niet kenmerkend voor Zwitserland alleen. De toestand is zulks geweest en is nog zulks in alle representatieve democratieën.

Patrice HOLLANDERS DE OUDERAEN.

Bibliografie:

Charles Gilliard, Histoire de la Suisse (Coll. «Que sais-je?»)

Fr. Lachenal, Le Parti Politique - Sa Fonction de Droit Public en particulier dans le Droit Suisse, Basel, 1944.

William Martin, Histoire de la Suisse (Essai sur la Formation d'une Confédération d'Etats), Paris, 1926.

C. G. Picavet, Une Démocratie historique: la Suisse, Paris, 1920.

Edmond Privat, Trois Expériences fédéralistes (U.S.A., Confédération Suisse, S.D.N.), Neuchâtel, s.d.

William E. Rappard, Cinq Siècles de Sécurité Collective.

André Siegfried, La Suisse, Démocratie-témoin.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

De wet op het gebruik der talen in bestuurszaken, i.v.m. akten en bescheiden voorgeschreven bij de handelswetgeving

De wet van 2 augustus 1963 op het gebruik der talen in bestuurszaken legt aan private nijverheids-, handels-, en financiebedrijven taalverplichtingen op voor akten en bescheiden die de wet of de reglementen hun voorschrijven te houden. In het Seminarie voor Handelsrecht te Leuven werd, onder leiding van Professor J. Ronse, een bespreking gewijd aan deze wet voor zover ze van toepassing is op handelsdokumenten. Tevens werd door studenten van dit Seminarie een onderzoek ingesteld op verschillende griffies van het Vlaamse landsgedeelte. Deze bespreking en dit onderzoek waren de aanleiding tot dit verslag.

Vooraleer tot de eigenlijke bespreking van de wet over te gaan is het van belang de nadruk te leggen op twee grote principes die aan de grondslag lagen van dit wetgevend ingrijpen in private aangelegenheden. Eerst en vooral beoogde de wetgever de vergemakkelijking van de interne werking van het bestuur, door personen die met het bestuur handelen te verplichten de taal te gebruiken van de streek waar ze zich gevestigd hebben. Op de tweede plaats is deze wetgeving gericht op een betere bescherming van derden die in staat worden gesteld in hun eigen taal kennis te nemen van de bescheiden die hun aanbelangen. De strekking van de wet is dus ongetwijfeld een versterkte officiële eentaligheid.

Dit stelt onmiddellijk het probleem van de al dan niet toelaatbaarheid van de toepassing die sommige praktijken maken van de rechtspreuk « quod abundat non vitiat », door meertalige akten op te stellen. Alhoewel de wettelijkheid van deze praktijk geen twijfel laat voor de h. De Stexhe in zijn verslag vóór de Senaat uitgebracht (1), toch gaat deze in, zoniet tegen de letter, dan toch tegen de strekking van de wet. Nochtans is een volledig konsekvente toepassing van hoger vermeld dubbel principe nooit volledig te verwezenlijken. Het zal immers verder blijken dat, in sommige gevallen, de wet de griffiers verplicht akten te aanvaarden die in een andere dan de streektaal zijn gesteld, omdat deze akten uitgaan van een exploitatiezetel in een andere streek gevestigd. Bedrijven met meerdere exploitatiezetels blijken trouwens over een gemakkelijk middel te beschikken om zich aan de naleving van de wet te onttrekken, nl. door hun handelingen fiktief te laten uitgaan van de zetel die in het ander taalgebied is gelegen.

I. Bespreking van de wet.

a) Bedrijven aan de wet onderworpen :

Luidens artikel 1, § 1, 6° is de wet van toepassing : « binnen de bij artikel 41 bepaalde perken, op handelingen en bescheiden uitgaande van private nijverheids-, handels- en financiebedrijven ».

Op eerste gezicht lijkt het dus duidelijk dat de wet niet alle bedrijven op het oog heeft, doch alleen deze drie beperkte categorieën van nijverheids-, handels- en financiebedrijven. Volgens het hoger vermeld Senaatsverslag (2) zijn niet aan de wet onderworpen : verenigingen zonder winst oogmerk, vakbonden, ziekenfondsen, landbouw- en ambachtsbedrijven. Dit onderscheid kan als een inkonsekwentie van de wetgever voorkomen, doch wegens het bestaan van artikel 23 van de Grondwet, dat de vrijheid der in België gesproken talen waarborgt, kan men niet buiten de enge grenzen van deze wet treden.

Moeilijker is de vraag die zich stelt nopens hetgeen de wetgever heeft bedoeld met de term « bedrijf ». De h. De Stexhe stelt als criterium : het al of niet in dienst hebben van personeel, ook al bestond dit slechts uit één enkel lid. Zouden dus buiten het toepassingsgebied van de wet vallen : handelaars — natuurlijke personen die geen personeel in dienst hebben en gezinsondernemingen.

Tegen deze restriktieve interpretatie pleit echter het feit dat de Kamer de uitdrukkelijke verwijzing naar de wet van 20 september 1943, houdende de organisatie van het bedrijfsleven, alsmede de voorgestelde beperking tot ondernemingen met een zeker aantal werknemers, heeft verworpen (3). Volgens de Regering (4) had de verwijzing naar de wet van 20 september 1948 geen ander doel dan een duidelijke omschrijving te geven van het begrip bedrijf, nl. de « technische bedrijfseenheid ». Of dit begrip wel degelijk zo duidelijk is gebleken, is een andere vraag ! Wat daar ook van zij, het verslag destijds door de h. Leburton in de Kamer uitgebracht (5) zegt dat het begrip onderneming moet begrepen worden in de ruime zin die de ekonomen eraan hechten, nl. een « georganiseerde produktie-eenheid met economisch doel » (une organisation de la production d'utilité économique). Onder die ruime betekenis valt dus ook de alleenstaande handelaar die ingeschakeld is in de economische produktie- of distributiecycclus.

Verder pleiten ook redenen van praktische aard, of gewoon het gezond verstand, voor een ruime interpretatie van de term bedrijf. Hoe immers een vlotte toepassing van de wet verzekeren, wanneer men in ieder concreet geval aan de bevoegde overheid de taak zou opleggen uit te pluizen of een akte wel degelijk uitgaat van een handelaar met personeel in dienst ? Het is dus logisch dat ook alleenstaande handelaars een « bedrijf » uitbaten, en bijgevolg aan de wet onderworpen zijn.

b) Enkele handelsdokumenten waarvan het taalgebruik geregeld is :

Artikel 41, § 1, eerste lid stelt de perken vast binnen dewelke aan genoemde bedrijven het gebruik van een bepaalde taal is opgelegd :

« Voor de akten en bescheiden die voorgeschreven zijn bij de wet en de reglementen en voor die welke bestemd zijn voor hun personeel, gebruiken de private nijverheids-, handels- en financiebedrijven de taal van het gebied waar hun exploitatiezetel of onderscheiden exploitatiezetels gevestigd zijn. »

In het Senaatsverslag wordt van deze akten en bescheiden een exemplatieve opsomming gegeven : verplichte koopmansboeken, alle akten die normaal volgens de wet op de vennootschappen moeten verschijnen in de Bijlagen van het Staatsblad of neergelegd ter griffie van de rechtbank, de balans, winst- en verliesrekening, het verslag van de kommissarissen, de bijeenroeping tot de algemene vergadering.

Het oorspronkelijk wetsontwerp voorzag dat de dwingende regeling van de wet ook van toepassing zou zijn op de briefwisseling. Deze tekst werd echter geamendeerd, zodat deze bedrijven volledig vrij blijven inzake briefwisseling, zelfs t.o.v. het bestuur. Vrijheid van taalgebruik blijft eveneens bestaan voor : organisatie van inwendige diensten, niet verplichte boekhouding, betrekkingen met cliënteel, verlijden van akte van verkoop

in authieke vorm, het opstellen van verzekeringspolissen (6).

Zijn echter eveneens door de wet voorgeschreven en bijgevolg aan taalverplichtingen onderworpen: de nederlegging van het uittreksel van huwelijkskontrakten van kooplieden (art. 12-15 W.v.K.); de nederlegging van de faktuur door de verkoper om zijn voorrecht te behouden (art. 546 Fw. en 20, 5° Hypw.); de inschrijving en overdracht van fabrieksmerken en de inschrijving in het handelsregister.

Sommigen (7) gaan nog verder, en beweren dat de taalverplichtingen, opgelegd door de wet van 2 augustus 1963, eveneens zouden gelden voor de verkoopakte van onroerende goederen, voor het huwelijkskontraat zelf van kooplieden en voor de faktuur als zodanig. In de eerste twee gevallen is er geen verplichte handeling, alleen een verplichte vorm, die bovendien niet aan kooplieden als dusdanig wordt opgelegd, zodat er geen reden bestaat om een uitzonderingsregime te voorzien voor bedrijven die dergelijke akten aangaan. De verplichte aflevering van een faktuur is een fiscaal voorschrift, en in beginsel zou het mogelijk zijn dat het bevoegde bestuur van financieën de naleving van de taalverplichtingen zou eisen.

c) Sankties op de overtreding van de wet:

De sankties op het overtreden van de wet zijn voorzien in artikel 52 voor wat betreft de akten en bescheiden die uitgaan van genoemde bedrijven:

« Wanneer wordt vastgesteld dat de akten of bescheiden naar vorm in strijd met de beschikkingen van artikel 41 werden opgesteld, moeten zij, hetzij uit eigen beweging, hetzij op aanmaning van de bevoegde dienst, overheid of rechtsinstantie, door de betrokken private nijverheids-, handels- of financiebedrijven door bescheiden of handelingen vervangen worden die naar de vorm regelmatig zijn.

Mocht binnen de maand aan deze aanmaning geen gevolg gegeven worden dan kan door de hoger genoemde overheid, dienst of rechtsinstantie alsmede door ieder belanghebbende een verzoekschrift ingediend worden bij de vrederechter die beveelt dat aan deze handelingen en bescheiden een vertaling zou worden toegevoegd, opgesteld door een door hem aan te duiden beëdigde vertaler en dit op kosten van het betrokken bedrijf.

De vervanging der bescheiden en handelingen heeft uitwerking op de datum van het vervangen bescheid ».

Tot welke moeilijkheden de toepassing van dit artikel in de praktijk aanleiding kan geven, werd veel duidelijker door het onderzoek, ingesteld op verschillende griffies van het Vlaamse landsgedeelte, en waarvan de voornaamste bevindingen hierna worden weergegeven.

II. Onderzoek op de griffies naar de praktische toepassing van de wet.

a) De nederlegging en publikatie van oprichtingsakten van vennootschappen.

De publikatie van oprichtingsakten van vennootschappen geschiedt hetzij in extenso, hetzij bij uittreksel overeenkomstig de artikelen 6 tot 11 vennootschappenwet. Artikel 9 vereist een bekendmaking in extenso voor de oprichtingsakten van naamloze vennootschappen, vennootschappen bij wijze van geldschieting op aandelen en samenwerkende vennootschappen. In deze drie gevallen moet, indien de oprichting bij authentieke akte geschiedt, ook de authentieke akte aan de taal-

verplichtingen voldoen. Anders kan de notaris geen uitgifte verlenen die deze verplichtingen naleeft. Waar de wet zich tevreden stelt met een analytisch uittreksel, mag dit in een andere taal zijn gesteld dan deze van de onderhandse akte of van de minuut.

Wat gebeurt er nu in de praktijk wanneer een dergelijke akte ter griffie van de rechtbank van koop-handel of van de rechtbank van eerste aanleg wordt aangeboden, binnen de opgelegde termijn van vijftien dagen, om door de zorgen van de griffier gepubliceerd te worden in de Bijlagen van het Belgisch Staatsblad, en de akte niet voldoet aan de taalvereisten?

Indien er geen gevaar bestaat dat de termijn van vijftien dagen zou verstrijken, nodigt de griffier de betrokkene uit om zich terug aan te melden met een regelmatig opgestelde akte. Indien de termijn echter te ver gevorderd is of de belanghebbende toch aandringt tot de nederlegging, dan is de griffier verplicht de onregelmatige stukken te aanvaarden. Want krachtens artikel, 10 lid 1, vennootschappenwet, moeten de griffiers, op straf van schadevergoeding, zorgen dat deze stukken, binnen de tien dagen na hun nederlegging, verschijnen in de Bijlagen van het Staatsblad. De griffier bezit dus in geen geval de macht om regelmatige akten te weigeren. De wet van 2 augustus 1963 geeft hem alleen de macht en de opdracht om een aanmaning te richten tot de betrokkene ten einde deze akten te doen vervangen, verder reikt zijn bevoegdheid niet. Aanvankelijk echter weigerde het Staatsblad soms de publikatie van deze akten, maar in recente gevallen werd geen onderscheid meer gemaakt tussen al dan niet regelmatig opgestelde akten en bescheiden.

Artikel 12 van dezelfde wet verplicht de wijzigingen van hoger vermelde akten op dezelfde wijze te publiceren, met als sanktie de niet tegenstelbaarheid aan derden, die zich zowel op de oude als op de nieuwe tekst mogen beroepen. Dit heeft voor eigenaardig gevolg dat men bij wijziging van oude statuten komt tot zogenaamde « panaché-statuten », indien de wijziging in een andere taal dan in de oorspronkelijke geschiedt!

Een belangrijke vraag, die door de wet niet is opgehelderd, is te weten of het vervangende stuk op zijn beurt moet verschijnen in de Bijlagen van het Staatsblad. Sommige griffiers sturen deze inderdaad op ter publikatie, andere doen het niet. Het is echter slechts redelijk dat deze bekendmaking zou geschieden, zowel om niet te schaden aan de bescherming van derden, als om te voldoen aan artikel 52 in fine dat zegt dat « de vervanging der bescheiden en handelingen uitwerking heeft op de datum van het vervangen bescheid ». Door de vervanging komt het regelmatig stuk dus in de plaats van het oorspronkelijk onregelmatig bescheid, dat voorlopig werd neergelegd, in afwachting van de nederlegging van een regelmatig stuk of van een vertaling alsof het van meetaf aan regelmatig ware neergelegd. Een uitdrukkelijke verplichting in de wet om de vertaling te publiceren zou heelwat aarzeling kunnen wegnemen.

Artikel 52 eist de vervanging van de onregelmatige akten en bescheiden, hetzij uit eigen beweging, hetzij op aanmaning van de bevoegde instantie, door akten en bescheiden die naar de vorm regelmatig zijn. Deze sanktie is dus zeer drastisch waar het uitgiften van notariële akten betreft. Hun vervanging maakt immers een nieuwe akte noodzakelijk, daar alleen uitgifte kan worden verleend in de taal die voor de minuut gebruikt werd. Ofwel laat men dus een nieuwe akte verlijden, ofwel laat men tegen zich een bevelschrift tot vertaling verlenen, maar in beide gevallen draagt het betrokken bedrijf de kosten. In de praktijk blijkt deze afschrikking

een zeer afdoend middel om de naleving van de wet te verzekeren!

Aan welke tekst komt nu officiële waarde toe, aan de oorspronkelijke akte of aan het vervangende stuk? Het Senaatsverslag zegt dat, zelfs indien de akte oorspronkelijk in een andere taal, of in twee talen is opgesteld, de in de streektaal opgestelde akten en bescheiden officiële waarde hebben (8). Bij het stilzwijgen van de wet hieromtrent lijkt echter een verder onderscheid noodzakelijk, gelet op de bescherming van derden. Daarom heeft de oorspronkelijke tekst alleen volledige uitwerking tussen partijen, maar zullen derden de keus hebben tussen beide, al dan niet gepubliceerde teksten. Dit kan van belang zijn, daar het niet denkbeeldig is dat tussen de oorspronkelijke akte en de vertaling belangrijke verschillen en onnauwkeurigheden kunnen bestaan.

Zoals gezegd kan de bevoegde dienst, overheid of rechtsinstantie een aanmaning richten tot de betrokkene om de onregelmatige akten en bescheiden te vervangen. De wet zegt dat de vervanging geschiedt uit eigen beweging of op aanmaning, en blijkt dus van deze aanmaning geen verplichting te maken. In de praktijk gebeurt deze aanmaning altijd, al ware het maar om te ontsnappen aan de gebeurlijke disciplinaire maatregelen die artikel 50 van de wet toelaat te nemen tegen ambtenaren die zich medeplichtig zouden maken aan wetsontduiking. Welke is echter de toestand van de belanghebbende die wil ingrijpen indien deze aanmaning niet is geschied? De wet zegt dat hij slechts één maand na de aanmaning een verzoekschrift aan de vrederechter kan richten. Hij zal dus noodgedwongen moeten wachten tot bedoelde aanmaning van de bevoegde overheid is uitgegaan.

De wet heeft eveneens nagelaten te bepalen welke de bevoegde vrederechter was om de vertaling te bevelen. Sommige griffiers lossen dit op door een verzoekschrift te richten tot de vrederechter binnen wiens rechtsgebied het gebouw van de rechtbank gelegen is.

Daarmede zijn alle mogelijke moeilijkheden nog niet opgelost! Het is niet ondenkbaar dat een door de vrederechter aangestelde vertaler, vooraleer zijn taak te beginnen, van het betrokken bedrijf een voorschot zou eisen. Het betrokken bedrijf, dat bij veronderstelling zeer weerspanning is, kan deze provisie weigeren. Zodat de beschikking tot vertaling geen verder gevolg krijgt. Hier ook blijkt dus de sanktie die de wetgever voorzien heeft niet afdoende te zijn.

b) De nederlegging van andere handelsdokumenten:

— *Uittreksels van huwelijkskontrakten van kooplieden:*

De artikelen 12-15 W.v.K. voorzien de verplichte nederlegging van het huwelijkskontraat van kooplieden. Het betreft een analytisch uittreksel, zodat dit eventueel in een andere taal mag gesteld worden dan deze van de minuut van de akte. Daarom is het ook nutteloos, zoals het in de praktijk gebeurt, van lapmiddelen te gebruiken om de wet te omzeilen en alleen de aanhef en het slot in de streektaal te stellen. Zulk uittreksel moet een aanmaning tot vertaling uitlokken.

De taal van het uittreksel is deze van de exploitatiezetel van de handelaar, dus overeenstemmend met de taal van de griffie waar hij in het handelsregister is ingeschreven.

— *Nederlegging van fakturen door de verkoper (art. 546 Faill. W.):*

De taal van de faktuur moet deze van de verkoper zijn, dus deze van de streek waar zijn exploitatiezetel

gevestigd is. In de praktijk schijnt hier enige verwarring te heersen. Het komt meer voor dat de griffiers eisen dat, in elk geval, de taal van de griffie zou gebruikt worden. Dit is een vergissing die waarschijnlijk haar oorzaak vindt in het feit dat neerlegging moet geschieden op de griffie van de rechtbank binnen wier rechtsgebied de koper zijn woonplaats heeft. De nederlegging geschiedt echter door de verkoper, en hij alleen moet aan de taalverplichtingen voldoen. Indien de verkoper zijn exploitatiezetel in een ander taalgebied heeft, moet de faktuur in die taal geseteld zijn, al is deze verschillend van de griffie waar ze neergelegd wordt. Hier mist de wet bijgevolg al haar bestaansredenen, vermits noch de interne werking van het bestuur, noch de bescherming van derden met zulke nederlegging gediend zijn.

In verband met de nederlegging van fakturen spelen eveneens termijnen: de verkoper moet binnen de vijftien dagen na de levering een eensluidend afschrift van de faktuur, of een andere akte waaruit de verkoop blijkt, neerleggen ter griffie. De griffier is hier dus ook verplicht onregelmatige fakturen te aanvaarden en hij bezit niet de bevoegdheid om ze te weigeren. In de praktijk geschiedt dan ook vaak een voorlopige neerlegging: de faktuur wordt reeds geklasseerd om later, wanneer er aan de aanmaning gevolg wordt gegeven, vervangen te worden door een regelmatige faktuur.

Sommige griffiers willen de wet op dit punt met uiterste nauwgezetheid toepassen en eisen strikt een-talige fakturen. Nochtans zou vooral hier het gezond verstand moeten zegevieren, en dient men te overwegen dat in zekere mate « de klant koning is », en handelaars in sommige gevallen er niet uit kunnen een faktuur af te leveren in de taal waarin de bestelling werd gedaan. Een tweetalige faktuur kan hier de oplossing zijn.

— *Verplichte boekhouding (art. 16 e, 18 W.v.K.):*

Op dit punt wordt de wet minder nauwgezet toegepast daar het visum en de parafering in blanco geschieden op bladzijden die nog moeten ingevuld worden. Op het ogenblik van deze enquête waren er slechts weinige balansen, winst- en verliesrekeningen neergelegd, maar het blijkt dat in veel gevallen vertalingen kunnen geëist worden. De bedrijven die tot nu toe hun verplichte boekhouding in een andere taal voerden hadden de tijd nog niet om zich aan te passen.

— *Rapporten van beheerders en kommissarissen (art. 79 Venn. W.):*

Deze rapporten stellen niet zulke grote moeilijkheden omdat enkel melding wordt gemaakt dat ze plaatsgrepen, eventueel kan dit in de praktijk in een andere taal zijn geschied. Dit zou trouwens niet onwettelijk zijn, waar de wet zelf aan bedrijven toelaat vertalingen uit te vaardigen indien de noodwendigheden van het bedrijf het vereisen (art. 41, § 2, wet van 2 augustus 1963).

— *Registers van samenwerkende vennootschappen:*

Iedere zes maand moet een alfabetische lijst met de namen, beroepen en woonplaats der vennoten ter griffie worden neergelegd (art. 163 Venn. W.). Ook hier zijn geen moeilijkheden.

Een nadere studie van de wet van 2 augustus 1963 op het gebruik der talen in bestuurszaken, bewijst haar belang voor een zeer uitgebreide sektor van het bedrijfsleven. Niet alleen bedrijven-rechtspersonen, maar tevens handelaars-natuurlijke personen vallen onder haar toepassingsgebied. En dit vrijwel voor alle belangrijke handelingen die ze verrichten, vermits de bijzonderste ervan door de wet, in het bijzonder de handelswetgeving, zijn voorgeschreven. Dank zij een onderzoek

werd het mogelijk zich rekenschap te geven van de vele problemen waarop men onvermijdelijk stuit bij de konkrete toepassing van deze nieuwe voorschriften, die *ongetwijfeld* nadere uitwerking behoeven.

Ignace DAELMAN.

- (1), (6), (8) : Senaatsverslag, 304 (1962-1963), blz. 13.
 (2) Senaatsverslag, 304 (1962-1963), blz. 12.
 (3), (4), (6) : Kamerverslag, 331 (1962-1963), nr. 27, blz. 15.
 (5) Pas., 1948, blz. 691.
 (7) De Weerd I. : De Wet op het Gebruik der Talen in Bestuurszaken, Rechtskundig Weekblad, oktober 1963, kol. 282.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1ste Kamer. — 27 juni 1963.

Eerste voorzitter : M. Giroul.

Raadsheer-verslaggever : M. Moriamé.

Prokureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advokaat : Mr. Fally.

Bewijs in burgerlijke zaken. — Partijen kunnen afzien van de bepalingen van de artt. 1341 en 1715 B.W., die niet van openbare orde zijn.

De bepalingen van de artt. 1341 en 1715 B.W., die de toelaatbaarheid van het bewijs van de verbintenissen in burgerlijke zaken beperken, zijn niet van openbare orde. De partijen kunnen derhalve ervan afzien zich erop te beroepen.

Clobours t./ Bodart.

Gelet op het bestreden vonnis, op 15 september 1962 gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Namen, in hoger beroep uitspraak doende ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet, doordat het bestreden vonnis niet regelmatig met redenen omkleed is, bij gebrek aan antwoord op de conclusies waarbij eiser liet gelden « dat beroeper, hier eiser, schriftelijk, op 1 mei 1948, beroepene, hier verweerder, gemachtigd heeft vee op geheel zijn weide, op de plaats « Mormon » genaamd, van 1 mei tot 30 november 1948, tegen de som van 6.000 frank, te laten grazen ; dat deze overeenkomst jaarlijks nu eens schriftelijk, dan weer mondeling tot mei 1959 hernieuwd werd, tijdstip waarop gezegde overeenkomst niet meer hernieuwd werd ; dat beroepene staande houdt dat deze overeenkomst een landpacht is, mondeling gesloten, namelijk om reden van de onveranderlijkheid van de betaalde prijs en van het feit dat de bezitnemer meststoffen verspreidde ; dat het aan de partijen vrijstaat over een prijs van grazing per dag of per seizoen overeen te komen... ; dat op de huurder, die het bestaan van een landpacht inroep, de last rust van het bewijs dat hij bestaat ; dat dit bewijs slechts uit een geschrift, een bekentenis of een eed kan voortspruiten... ; dat ter zake de partijen verbonden zijn door een geschrift, waarvan de waarheid niet betwist wordt ; ... dat ten gevolge van het karakter van bepaling van openbare orde van artikel 1341 van het Burgerlijk Wetboek de door de eerste rechter, ingevolge zijn vonnis van 23 december 1959, gehouden getuigenverhoren als nietig moeten beschouwd worden, gelet op... het niet-bestaan van enig schriftelijk begin van tegenbewijs uitgaande van de eigenaar, huidige beroeper ;

Overwegende dat door te zeggen « dat met reden beroepene, hier verweerder, laat gelden dat beroeper, hier

eiser, zelf zijn eerste conclusies op de getuigenverhoren gegrond heeft en dat, dienvolgens, het niet mogelijk is ze van de hand te wijzen », de rechter oordeelt dat, ten gronde voor de eerste rechter geconcludeerd hebbende door op de ontvangen getuigenissen te steunen en zonder de niet-ontvankelijkheid, ter zake, van het getuigenbewijs van het litigieus kontrakt in te roepen, eiser ervan heeft afgezien zich op de bepalingen van de artikelen 1341 en 1715 van het Burgerlijk Wetboek te beroepen en er geldig van heeft afgezien, daar deze bepalingen niet van openbare orde zijn ;

Dat het middel in feite niet opgaat ;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1315, 1341 (gewijzigd door artikel 1 van de wet van 20 maart 1948), 1353, 1715 en, voor zoveel als nodig, 1716 en 1716 bis (artikel 1 van de wet van 7 juli 1951) van het Burgerlijk Wetboek, doordat, ofschoon eiser zich verzet had tegen het getuigenbewijs of het bewijs door vermoedens van de mondelinge huurovereenkomst, waarvan verweerder het bestaan en de uitvoering aanvoerde, het bestreden vonnis, om zowel door eigen redenen als door het overnemen van de redenen van de eerste rechter te verklaren dat de partijen een dergelijke overeenkomst aangegaan hebben, gelijktijdig verwijst naar de getuigenissen afgelegd door de door de eerste rechter gehoorde getuigen, naar de uitleggingen van de partijen, naar de gegevens van de debatten en naar de overgelegde bescheiden, terwijl artikel 1715 van het Burgerlijk Wetboek verbiedt door getuigen of door vermoedens het bewijs te ontvangen zowel van het bestaan als van de uitvoering van een zonder geschrift aangegane huurovereenkomst ;

Overwegende dat de bepalingen van de artikelen 1341 en 1715 van het Burgerlijk Wetboek, welke de toelaatbaarheid van het bewijs van de verbintenissen in burgerlijke zaken beperken, niet van openbare orde zijn ;

Dat de partijen dus ervan kunnen afzien zich erop te beroepen en, het afzien door eiser vastgesteld hebbende, de rechter zijn beslissing op getuigenissen en op vermoedens wettelijk heeft kunnen gronden ;

Dat het middel naar recht faalt ;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiser tot de kosten.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 13 september 1963.

Voorzitter : M. Bayot.

Raadshere-verslaggever : M. Wauters.

Prokureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advokaat : Mr. Ansiaux.

Onteigening volgens de bij het wetsbesluit van 3 februari 1947 voorziene procedure. — De termijn van hoger beroep tegen de vonnissen van de vrederechter is niet dezelfde als die bepaald bij art. 6 van de wet van 17 april 1835.

Art. 6 van de wet van 17 april 1835 op de onteigening ten algemenen nutte voert een bijzondere termijn in voor het hoger beroep tegen de door de rechtbank van eerste aanleg krachtens art. 5 van dezelfde wet gewezen vonnissen (15 dagen). Geen bepaling van het wetsbesluit van 3 februari 1947, zoals dit van kracht was vóór de wet van 27 juli 1962 betreffende de onteigeningen ten algemenen nutte en de concessies voor de bouw van de autosnelwegen, heeft de toepassing van die van het gemeen recht afwijkende termijn uitgebreid tot de vonnissen gewezen door de vrederechter, die uitspraak doet over een op grond van bedoeld wetsbesluit ingestelde procedure.

Nationale Maatschappij voor de Huisvesting t./
Saey-Schelkens en Van Camp.

Gelet op het bestreden vonnis, op 28 juni 1961, in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 11 van de Grondwet, 1319, 1320, 1322, 1341 van het Burgerlijk Wetboek, 16 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (koninklijk besluit nr. 300 van 30 maart 1936, artikel 1, bevestigd door de wet van 4 mei 1936, enig artikel), 454 van hetzelfde wetboek, 10 van de wet van 25 maart 1841, 1 en 38 van de wet van 25 maart 1876 op de bevoegdheid, 5, 6 van de wet van 17 april 1835 op de onteigening ten algemenen nutte, 1, 3, 4 en 5 van de besluitwet van 3 februari 1947 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden in zake onteigening ten algemenen nutte,

doordat het bestreden vonnis beslist « dat beroepster (hier aanlegster) trouwens niet principieel de toepassing van artikel 6 van de wet van 1835 op een procedure gevoerd ingevolge de besluitwet van 1947 verwerpt », en dat het door aanlegster op 6 januari 1961 betekend beroep niet ontvankelijk was, omdat het binnen de uitzonderlijke termijn van vijftien dagen vanaf de uitspraak van het vonnis a quo niet ingesteld werd, overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 5 en 6 van de wet van 17 april 1835, bepalingen welke van toepassing zijn zelfs wanneer de procedure, zoals in onderhavig geval, door de bepalingen van de besluitwet van 3 februari 1947 geregeld wordt. . .

tweede onderdeel, dan wanneer de procedureregeling van artikel 6 van de wet van 17 april 1835, die van het gemeen recht afwijkt en beperkend dient begrepen te worden, een termijn van hoger beroep van vijftien dagen invoert vanaf hun uitspraak, tegen zekere door de rechtbank van eerste aanleg gewezen vonnissen in de procedure van gewone onteigening, dan wanneer die regel niet mag uitgebreid worden tot de vonnissen die geveld zijn door de vrederechter die van een volgens de buitengewone procedure voorzien door de besluitwet van 3 februari 1947 ingestelde eis kennis heeft, en dan wanneer de vrederechter, in onderhavig geval, bovenal

geroepen was om over een kwestie van bevoegdheid te beslissen, dit wil zeggen in een materie die door de procedureregels van het gemeen recht beheerst is;

Overwegende dat het bestreden vonnis, na eraan herinnerd te hebben dat, in het vonnis a quo, « de vrederechter zich onbevoegd verklaarde omdat het koninklijk besluit van 30 juli 1956 dat aan beroepster (hier aanlegster) machtiging verleend om te onteigenen door middel van de procedure voorzien door de besluitwet van 3 februari 1947 onwettelijk is bij gebrek aan het bestaan zelf der hoogdringendheid en der onontbeerlijkheid van onmiddellijke inbezitting », beslist dat het door aanlegster ingesteld beroep niet ontvankelijk is omdat het ingesteld werd buiten de termijn van vijftien dagen vanaf de uitspraak van het vonnis, in strijd met de bepalingen van de artikelen 5 en 6 van de wet van 17 april 1835;

Overwegende dat artikel 6 van de wet van 17 april 1835 op de onteigening ten algemenen nutte een bijzondere termijn invoert voor het hoger beroep tegen de door de rechtbank van eerste aanleg krachtens artikel 5 van dezelfde wet gewezen vonnissen;

Overwegende dat geen bepaling van de besluitwet van 3 februari 1947, zoals deze van kracht was vóór de wet van 27 juli 1962 betreffende de onteigeningen ten algemenen nutte en de concessies voor de bouw van de autosnelwegen, de toepassing van die van het gemeen recht afwijkende termijn uitbreidde tot de vonnissen gewezen door de vrederechter die uitspraak deed over een op grond van gezegde besluitwet ingestelde procedure;

Dat hieruit volgt dat dit onderdeel van het middel gegrond is;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing; Veroordeelt verweerders tot de kosten;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Mechelen, zetelend in hoger beroep.

NOOT : Het vernietigde vonnis van de Rechtbank te Antwerpen is verschenen in het R.W. 1961-62, 276.

RAAD VAN STATE

6e Kamer. — 12 december 1963.

Voorzitter : M. Declaire.

Raadsheren : M. Coyette en mevrouw Ciselet.

Substituut-auditeur-generaal : M. Debra.

Openbaar Onderwijs. — Voorwaarden inzake benoeming tot leraar in de bijzondere vakken aan de normalscholen.

Uit geen wets- of verordeningsbepaling kan worden afgeleid dat de Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur bepaalde kandidaten kan ontslaan van de eis gesteld in art. 1, 6°, van het K.B. van 11 maart 1954, waarbij bepaald wordt dat niemand tot leraar in de lichamelijke opvoeding kan worden benoemd, zo hij niet in het bezit is van het diploma van licentiaat-geaggregeerde in de lichamelijke opvoeding. Dit artikel maakt geen onderscheid tussen de in vast verband benoemde leraars en die welke door de Minister voorlopig of ad interim zijn aangewezen.

Lallemand t./ Belgische Staat (Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur).

Arrest nr. 10.330

Gezien het op 24 oktober 1961 ingediende verzoekschrift, waarbij Michel Lallemand de nietigverklaring vordert van de beslissing van 15 september 1961 waarbij de Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur Georges Ridremont, leraar in vast verband aan de lagere Rijksnormaalschool te Virton, tot lesgever in de lichamelijke opvoeding aan de middelbare normaalafdeling van de Rijksnormaalschool te Virton aanwijst;

Overwegende dat, als gevolg van de oprichting, voor het schooljaar 1961-1962, van een middelbare normaalafdeling bij de normaalschool te Virton, de directeur van die school op 10 juli 1961 heeft voorgesteld Georges Ridremont, titularis van de leeropdracht lichamelijke opvoeding aan de lagere normaalschool, aan te wijzen om per week twee lessen in de lichamelijke opvoeding te geven aan de middelbare normaalafdeling; dat de Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur, bij de bestreden beslissing, op 15 september 1961 zijn instemming met die aanwijzing heeft getuigd; dat, bij de mededeling van zijn beslissing aan de directeur van de Rijksnormaalschool te Virton, nader werd gezegd dat de ambtsbevoegdheden van Georges Ridremont « van 19 lessen op 21 lessen per week worden gebracht vanaf » 18 september 1961 », waarvan in de lagere normaalschool: 19 lessen, in de secundaire normaalschool: 2 lessen;

Overwegende dat de aanwijzing van Georges Ridremont in de loop van het schooljaar 1962-1963 gehandhaafd werd; dat uit een brief van 26 maart 1963 van de Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur blijkt dat « sedert het begin van het schooljaar 1962-1963, een hervorming van de studiën aan de gang is in de middelbare normaalscholen »;

Overwegende dat verzoeker betoogt, dat de bestreden beslissing genomen is met schending van artikel 1, 6°, van het koninklijk besluit van 11 maart 1954 tot vaststelling van de voorwaarden inzake benoeming tot leraar in de bijzondere vakken aan de normaalscholen; dat hij onder meer doet gelden, dat Georges Ridremont niet in het bezit is van het diploma van licentiaat-geaggregeerde in de lichamelijke opvoeding zoals voorgeschreven in artikel 1, 6°, van het koninklijk besluit waarvan hij de schending inroept;

Overwegende dat de tegenpartij doet gelden, dat Georges Ridremont, bij een besluit van de Regent van 17 augustus 1949 in vast verband benoemd als turnleraar aan de lagere normaalschool, in het bezit is van het diploma van turnleraar, afgegeven door de centrale examencommissie bedoeld in het koninklijk besluit van 9 juli 1874; dat zij opmerkt dat die titel op dat tijdstip voldoende werd geacht voor de uitoefening van het ambt van turnleraar; dat de tegenpartij erkent dat met die titel niet kan worden volstaan voor de toekenning van een benoeming in de bijkomende leeropdracht welke de bestreden beslissing aan Ridremont heeft toegewezen; dat zij ter verantwoording van haar beslissing doet gelden, dat het diploma van licentiaat-geaggregeerde in de lichamelijke opvoeding, bedoeld in artikel 1, 6°, van het koninklijk besluit van 11 maart 1954, en voorgeschreven voor de benoemingen tot het ambt van leraar lichamelijke opvoeding, door geen tekst wordt vereist wanneer, zoals in dit geval, de Minister zich ertoe beperkt een lid van het personeel aan te wijzen om, bij wege van interim, het ambt van leraar lichamelijke opvoeding uit te oefenen; dat de tegenpartij in haar laatste memorie nog doet gelden, dat de toekenning aan Ridremont van twee lesuren in de middelbare normaalafdeling geen uitgaven voor de Staat mede-

brengt, aangezien betrokkene reeds een volle wedde geniet als leraar aan de lagere normaalschool;

Overwegende dat luidens artikel 1, 6°, van het koninklijk besluit van 11 maart 1954 niemand tot leraar lichamelijke opvoeding kan worden benoemd, zo hij niet in het bezit is van het diploma van licentiaat-geaggregeerde in de lichamelijke opvoeding; dat de bevoegdheid tot het benoemen van leraars in het normaalonderwijs krachtens artikel 9 van de gecoördineerde wetten op het normaalonderwijs bij de Koning berust; dat niet wordt betwist dat verzoeker in het bezit is van de diploma's van licentiaat in de lichamelijke opvoeding en van geaggregeerde voor het middelbaar onderwijs van de hogere graad voor de lichamelijke opvoeding; dat hij zich kandidaat heeft gesteld voor de betrekking van lesgever lichamelijke opvoeding aan de secundaire normaalschool te Virton;

Overwegende dat de tegenpartij geen wets- of verordeningbepaling aanvoert, waaruit zou kunnen worden afgeleid dat de Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur bepaalde kandidaten vermag te ontslaan van de diploma-eis van artikel 1, 6°, van het koninklijk besluit van 11 maart 1954; dat die verordeningbepaling geen onderscheid maakt tussen de in vast verband benoemde leraars lichamelijke opvoeding en die welke door de Minister voorlopig of ad interim zijn aangewezen; dat het aangevoerde middel gegrond is,

Besluit:

Artikel 1. — De beslissing van 15 september 1961, waarbij de Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur G. Ridremont aanwijst als lesgever lichamelijke opvoeding aan de middelbare normaalafdeling van de Rijksnormaalschool te Virton, is vernietigd.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1ste Kamer. — 18 december 1963.

Voorzitter: M. Holvoet.

Raadsheren: M.M. Screvens en Grenez.

Advokaat-generaal: M. Smets.

Advokaten: Mrs. Ch. Boelens en Usé.

Schadevergoeding. — Verlies van arbeidscapaciteit. — Berekening van uitkeringen wegens wedde of pensioen. — Raming op grond van de op het ogenblik van de beslissing vaststaande elementen. — Vergoedende interesten. — Verschuldigd vanaf de datum waarop de schade zich veruiterlijkt heeft.

Indien het verlies aan inkomen met zekerheid zou berekenbaar zijn op grond van bepaalde bedragen en ondermeer op grond van de wedde die de burgerlijke partij zou getrokken hebben zo het ongeval niet ware gebeurd, het verlies van arbeidscapaciteit — dat verband houdt met de aantasting van de fysieke integriteit — niet vatbaar is voor zulke berekeningen.

Uit de aard van de gevraagde schadevergoedingen spruit voort dat er geen aanleiding bestaat om rekening te houden met de uitkeringen van een gemeente wegens wedde of pensioen ten bate van de burgerlijke partij, daar deze uitbetalingen hun oorzaak vinden in het statuut van de burgerlijke partij ten aanzien van de gemeente, terwijl de schadevergoedingen door de burgerlijke partij gevorderd hun oorzaak vinden in de onrechtmatige aantasting van haar fysieke integriteit.

De schadevergoedingen worden geraamd op grond

van de thans vaststaande elementen in de huidige wettelijke munteenheid.

Voor ieder der toegekende bedragen zijn de interesten verschuldigd vanaf de datum waarop de schade zich veruiterlijkt heeft.

Rimbaut Fl. t/ Van Camp A. en N.M. van Buurtspoorwegen.

Overwegende dat het beroep van de rechtstreeks gedaagden regelmatig is naar vorm en tijd.

Dat het incidenteel beroep van de burgerlijke en rechtstreeks dagende partij insgelijks naar behoren is tussengekomen.

Overwegende dat deze beroepen enkel betrekking hebben op de burgerlijke gevolgen van een verkeersongeval waarvan de eerste rechtstreeks gedaagd verantwoordelijk werd bevonden.

I. Morele schade.

Overwegende dat rekening gehouden met de elementen eigen aan deze zaak en ondermeer met de pijnen en smarten, met de aard van de verminking en met de leeftijd van het slachtoffer op het ogenblik van het ongeval, de algehele morele schade terecht op 600.000 F, geraamd werd.

II. Materiële schade wegens verlies van arbeidscapaciteit.

Overwegende dat alhoewel de deskundige terzake de blijvende werkonbekwaamheid op 75 % geraamd heeft, de eerste rechter duidelijk uiteengezet heeft dat de burgerlijke partij niet meer in staat is een winstgevend bedrijf uit te voeren.

Dat zulks nochtans niet betekent dat de werkonbekwaamheid op 100 % dient bepaald maar wel dat de schatting van de schadevergoeding moet worden gedaan met inachtneming van de werkelijke toestand van de burgerlijke partij zoals zij zich voordoet en niet met de theoretische bestaande mogelijkheden.

Dat de nadere bepaling van het percentage van bestendige werkonbekwaamheid trouwens ter zake niet noodzakelijk is voor de schatting van de vergoeding die uit dien hoofde aan de burgerlijke partij moeten worden toegekend.

Dat de burgerlijke partij inderdaad vergoedingen eist wegens haar verlies van arbeidscapaciteit tijdens de periode zowel van tijdelijke werkonbekwaamheid als van bestendige werkonbekwaamheid en niet de herstelling van een verlies van inkomen.

Dat indien het verlies aan inkomen met zekerheid zou berekenbaar zijn op grond van bepaalde bedragen en ondermeer op grond van de wedde die de burgerlijke partij zou getrokken hebben zo het ongeval niet ware gebeurd, het verlies van arbeidscapaciteit, dat verband houdt met de aantasting van de fysieke integriteit, niet vatbaar is voor zulke berekeningen.

Overwegende dat uit de aard van de gevraagde schadevergoedingen voortspruit dat er geen aanleiding bestaat om rekening te houden met de uitkeringen van de stad Antwerpen ten titel van wedde of van pensioen ten bate van de burgerlijke partij, daar deze uitbetalingen hun oorzaak vinden in het statuut van de burgerlijke partij ten aanzien van de Stad Antwerpen terwijl de schadevergoedingen door de burgerlijke partij gevorderd hun oorzaak vinden in de rechtmatige aantasting van haar fysieke integriteit.

Dat om de raming van de schadevergoedingen te maken er derhalve geen onderscheid dient gemaakt te worden tussen de periode gaande tot de normale open-

sioenstelling en de periode na 65 jaar zoals de eerste rechter het gedaan heeft; dat er integendeel redenen voorhanden zijn om de periode van tijdelijke werkonbekwaamheid van de periode van bestendige werkonbekwaamheid te onderscheiden zoals de burgerlijke partij het voorgesteld heeft.

Overwegende dat bij ontstentenis aan doeltreffende vaststaande gegevens de vergoedingen wegens verlies van arbeidscapaciteit slechts in billijkheid kunnen worden geraamd voor beide perioden.

Overwegende dat de deskundige de datum van heling niet uitdrukkelijk bepaald heeft, doch dat hij vastgesteld heeft dat de wonde op 27 december 1960 bleek definitief gesloten te zijn, zodat de datum van heling op 28 december 1960 dient bepaald te worden; dat de elementen door de burgerlijke partij ingeroepen om deze datum op einde september 1961 vast te stellen niet voldoende zijn.

Overwegende dat de schade wegens verlies van arbeidscapaciteit zal worden vergoed door toekenning van 150.000 F voor de periode van tijdelijke werkonbekwaamheid en van 1.000.000 F voor de periode van bestendige werkonbekwaamheid.

III. Bijkomende apotekerskosten alsmede kosten van protese en onderhoud ervan.

Overwegende dat de eerste rechter terecht 412 F voor bijkomende apotekersonkosten en 21.500 F voor protesekosten en onderhoud ervan toegekend heeft; dat de gedaagden deze bedragen aannemen.

Overwegende dat dienvolgens aan de burgerlijke partij toekomt: 600.000 F + 150.000 F + 1.000.000 F + 412 F + 21.500 F hetzij samen 1.771.912 F min 200.001 F, betaald ten provisionele titel, blijft: 1.571.911 F.

Overwegende dat de schadevergoedingen geraamd worden op grond van de thans vaststaande elementen in de huidige wettelijke munteenheid; dat er inderdaad slechts rekening kon worden gehouden met de schade die zeker vaststaat.

Dat voor ieder der toegekende bedragen de interesten nochtans verschuldigd zijn vanaf de datum waarop de schade zich veruiterlijkt heeft — zoals hieronder bepaald — daar het recht van de burgerlijke partij op dat ogenblik ontstaan is, met inachtneming van de provisies op de datum waarop ze betaald werden.

Om deze redenen:

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak;

Gelet op de wetbepalingen aangehaald in het bestreden vonnis, alsook op artikel: 211 van het wetboek van strafvordering; 24 van de wet van 15 jui 1935; ter zitting aangeduid door de heer Voorzitter.

Alle andere of meer uitgebreide besluiten van de hand wijzende als ongegrond.

Ontvangt het beroep en het incidenteel beroep.

Verklaart het beroep gedeeltelijk gegrond en het incidenteel beroep niet gegrond.

Doet het bestreden vonnis te niet, opnieuw beslissende:

Geeft akte aan de burgerlijke partij en rechtstreeks dagende partij van haar afstand van de dagvaarding de dato 5 september 1962 vervangen door deze de dato 8 februari 1963.

Laat de kosten van de dagvaarding de dato 5 september 1962 ten laste van deze partij.

Veroordeelt solidair Van Camp Augustijn en de nationale maatschappij van Buurtspoorwegen te betalen aan de burgerlijke en rechtstreeks dagende partij ten titel van schadevergoeding de som van 1.571.911 F met de vergoedende interesten op het bedrag toegekend wegens materiële schade voortvloeiende uit de bestendige

werkonbekwaamheid vanaf 28 december 1960, op het bedrag van 412 F vanaf de datum van uitgave en op de andere bedragen vanaf 2 mei 1959, alsmede de gerechtelijke intresten — dit tot op de datum der verschillende betalingen — de kosten van eerste aanleg en 3/4 der kosten van beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

Kamer van Inbeschuldigingstelling — 26 maart 1963.

Voorzitter : M. Gerniers.

Raadsheren : M.M. De Clercq en De Brauwere.

Advokaat-generaal : M. Versée.

Advokaten : Mrs. De Baerdemaeker (Asse) en Van Wiele (Aalst).

Raadkamer. — Buitenvervolginstelling. — Burgerlijke partij. — Kosten. — Geen uitspraak in openbare rechtszitting.

Wanneer de raadkamer, na buitenvervolginstelling van de verdachte, de burgerlijke partij tot de gerechtskosten veroordeelt, mag ook dit deel van de beschikking niet in openbare rechtszitting worden uitgesproken.

O.M. en B.P. Van Cauwenbergh t./ Cardon.

Vordering van de Procureur-Generaal

De Procureur-generaal bij het Hof van beroep te Gent; Gezien de stukken der rechtspleging ten laste van : Cardon, Marcel-Petrus-Amand, handelaar, geboren te Haaltert op 3 oktober 1905, gehuisvest te Erembodegem, Ninovestraat, nr. 18;

Verdacht van : te Haaltert, in de loop van de eerste helft van 1961 : oplichting (art. 496 van het strafwetboek) ten nadele van Van Cauwenbergh Albert-Emile;

Gezien de stelling als burgerlijke partij van Van Cauwenbergh Emiel, bierhandelaar, geboren te Haaltert op 6 juni 1911, er gehuisvest Pontweg, nr. 26, bij akte d.d. 6 juni 1961 van de heer onderzoeksrechter Vermeiren te Oudenaarde;

Gezien de beschikking der raadkamer van de rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde, d.d. 9 oktober 1962,, luidende als volgt :

« Verklaart dat er geen aanleiding is tot vervolging van de beklaagde Cardon Marcel.

» En statuerend nopens de burgerlijke partij Van Cauwenbergh A.-E.;

» Na hieromtrent de openbaarheid van de behandeling der zaak te hebben bevolen;

» Overwegende immers dat waar de Raadkamer statueert over de kosten zulks een definitieve beslissing ten gronde uitmaakt die alle kenmerken draagt van een vonnis (art. 194 en 162 van het Wetboek van Strafvordering);

» Overwegende dat zulke beslissing dan ook in openbare zitting dient uitgesproken te worden (art. 97 Grondwet);

» Verwijst de burgerlijke partij Van Cauwenbergh Albert-Emiel tot de kosten begroot in het geheel op 5.678 F;

» Aldus uitgesproken in openbare zitting der Raadkamer te Oudenaarde op 9 oktober 1962 »;

Gezien het ontvankelijk beroep of verzet door de heer procureur des Konings ingesteld op 10 oktober 1962

en door de burgerlijke partij op 12 oktober 1962, de bestreden beschikking haar regelmatig betekend zijnde op 11 oktober 1962;

Overwegende dat het beroep van de heer procureur des Konings er slechts toe strekt de bestreden beschikking aan te vechten voor zover deze in openbare terechtzitting werd uitgesproken;

Overwegende dat rechtsleer en rechtspraak het er over eens zijn dat de beschikkingen door de raadkamer verleend, tenzij de wet er uitdrukkelijk anders over beslist, niet in openbare terechtzitting moeten uitgesproken worden (zie bv. Schuind, « Droit Criminel », blz. 201 en 205; R.P.D.B. V° Jugements en arrêts, nrs. 286, 287); dat dergelijke beschikking de laatste handeling is van het essentieel geheim gerechtelijk strafonderzoek en daarom ook hetzelfde kenmerk heeft; dat, terwijl dit principe in geen enkele tekst van het wetboek van strafvordering uitdrukkelijk te vinden is, het nochtans uit de samenlezing van de artikelen 127, 128 en 225 van dit wetboek blijkt dat de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling in een voor het publiek niet toegankelijk lokaal zetelen, onverwijld beraadslagen zonder met iemand in betrekking te komen, zodat hun beslissingen met gesloten deuren worden verleend; dat art. 97 van de grondwet hier geen toepassing vindt, daar dergelijke beslissingen enkel over het bestaan van aanwijzingen oordelen en geen eigenlijke vonnissen uitmaken (Verbr. 5 juni 1905, Pas. 1905, I, 247);

Overwegende dat aan deze vereisten en kenmerken van de uitspraak der raadkamer geen wijziging wordt gebracht wanneer zij, na te hebben verklaard dat er geen aanleiding is tot vervolging, ook de burgerlijke partij tot de kosten verwijst, het onderzoek geopend zijnde als gevolg van de aanstelling;

Overwegende dat indien de artikelen 162 en 194 van het wetboek van strafvordering de regelen bepalen volgens dewelke ieder vonnis over de kosten dient te beslissen ingeval van veroordeling van de beklaagde ofwel in het geval waarin de burgerlijke partij in het ongelijk wordt gesteld, daaruit niet de omgekeerde regel kan worden afgeleid dat iedere beschikking die over de kosten handelt, het kenmerk van een vonnis heeft;

Overwegende dat ook dit deel van de beschikking behoort tot de eindappreciatie van een geheim te houden gerechtelijk strafonderzoek, en, zoals de beslissing over de openbare vordering, slechts het gevolg is van de beoordeling nopens de op dat ogenblik voorhanden aanwijzingen van schuld, steeds vatbaar voor herziening in geval van nieuwe bezwaren;

Overwegende dat de bestreden beslissing dus niet in openbare zitting mocht uitgesproken worden;

Overwegende dat er tegen verdachte generlei bezwaren bestaan;

Overwegende dat de burgerlijke partij die bij haar verzet in het ongelijk wordt gesteld tot schadevergoeding jegens de verdachte veroordeeld wordt;

Gelet op de artikelen 63, 68, 128, 135, 136, 162, 194, 197, 217, 218, 219, 223, 229 en 235 van het wetboek van strafvordering; art. 13 en 24 van de wet van 15 juni 1935 betreffende het gebruik der talen in gerechtszaken;

Vordert,

dat het aan het Hof, Kamer van Inbeschuldigingstelling behage, de beroepen of verzetten ontvankelijk te verklaren en er op recht doende, de bestreden beschikking te niet te doen, de zaak tot zich te trekken, en opnieuw beslissende, te zeggen dat er geen aanleiding is tot vervolging van de verdachte Cardon Marcel; de

burgerlijke partij tot al de kosten van de rechtspleging te verwijzen met uitzondering vande kosten van de beroepsakte van het openbaar ministerie, en de burgerlijke partij ook tot de wettelijke en gepaste schadevergoeding jegens de verdachte te veroordelen;

Gedaan op het Parket-generaal te Gent, op 12 november 1962.

Voor de Procureur-generaal,
De Advokaat-generaal,
(w.g.) Th. Versée.

Arrest

Gelet op de beschikking van de Raadkamer der Rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde dd. 9 oktober 1962, betekend op 11 oktober 1962;

Gelet op het hoger beroep door de Procureur des Konings ingesteld op 10 oktober 1962 en door de burgerlijke partij op 12 oktober 1962 tegen voormelde beschikking;

Gelet op de schriftelijke vordering van de heer Procureur-generaal dd. 12 november 1962;

Gehoord de burgerlijke partij ter zitting vertegenwoordigd en bij monde van meester De Baerdemaecker, advocaat te Asse, houder der stukken;

Gehoord de verdachte bij monde van meester Van Wiele, advocaat te Aalst, houdster der stukken;

Gehoord de heer Versée, Advocaat-generaal, in zijn vordering;

dat alles in het Nederlands;

Overwegende dat het Openbaar Ministerie en de burgerlijke partij respectievelijk op 10 en 12 oktober 1962 tijdig en in regelmatige vorm beroep ingesteld hebben;

Wat betreft de oproeping en de verschijning voor de Raadkamer :

Overwegende dat de burgerlijke partij het recht heeft gehoord te worden vooraleer de beschikking van de Raadkamer tussenkomt (R.P.D.B. v° Proc. Pén., nr. 402), maar dat dit gehoor niet noodzakelijk moet geschieden op de terechtzitting waarop uitspraak verleend wordt;

Dat terzake de burgerlijke partij in elk geval regelmatig opgeroepen werd, om voor de Raadkamer te verschijnen (stuk 46), en aldaar is verschenen;

Dat derhalve de procedure regelmatig is wat dit punt betreft;

Wat betreft de openbaarheid der zitting :

Overwegende dat de eerste rechter ten onrechte de bestreden beschikking in openbare terechtzitting uitgesproken heeft; dat immers de beschikkingen door de Raadkamer verleend niet in openbare terechtzitting dienen uitgesproken te worden, tenzij de wet er uitdrukkelijk anders over beslist (R.P.D.B., v° Jug. et Arrêts, nrs. 236-287; Schuind, Dr. crim., bladz. 201 en 205);

Dat aan voormeld beginsel geen wijziging wordt gebracht, wanneer de Raadkamer, na de buitenvervolgving van de beklaagde uitgesproken te hebben, de burgerlijke partij veroordeelt tot de kosten;

Dat, indien ieder vonnis over de kosten dient te beslissen, daaruit niet kan afgeleid worden dat ieder beschikking die over de kosten statueert, een vonnis is;

Wat betreft de bezwaren :

Overwegende dat de eerste rechter terecht aangenomen heeft, dat er tegen beklaagde generlei bezwaar bestaat;

Overwegende dat de oplichting hierin zou bestaan, dat beklaagde de betaling van 10.000 F vervolgt, op

grond van een wissel die hij destijds wederrechtelijk zou weerhouden hebben, bij de betaling door de burgerlijke partij van 10.000 frank dagtekenende van vóór het vonnis van de Koophandelsrechtbank van Aalst d.d. 16 december 1947;

Overwegende dat beklaagde dit achterhouden van wissel betwist en beweert dat hij, bij bedoelde betaling, een wissel afgegeven heeft die het stuk 10 of 11 moet geweest zijn, terwijl de burgerlijke partij beweert dat die stukken, overeenkomstig de aldaar door beklaagde zelf geschreven worden «voldaan 31-12-1952», betalingen betreffen die op deze laatste datum gedaan werden;

Overwegende dat de stelling van de burgerlijke partij tegengesproken wordt door :

1) het deskundig verslag Beuls, waaruit o.m. blijkt dat de teksten «voldaan 31-12-1952» voorkomende op de stukken 11 en 12 van haar eigen hand zijn;

2) het feit dat, volgens de overeenkomst van 9-5-1952, de burgerlijke partij niets diende te betalen op 31-12-1952 (zie stuk 7);

3) het feit dat beklaagde normaal een wissel van 20.000 frank zou teruggegeven hebben en geen twee van 10.000 frank, indien de burgerlijke partij op die datum in eens 20.000 frank had betaald;

4) het feit dat de burgerlijke partij wissels overlegt voor 150.000 frank, die allemaal zouden betaald geweest zijn ná 9-5-1952, wanneer zij, op die datum, overeenkomstig de overeenkomst van 9-5-1952, slechts 140.000 frank verschuldigd was (zie stuk 27);

Overwegende dat de tweede wissel eveneens gedagtekend van 30-12-1952, blijkbaar de betaling van 1-5-1952 betreft;

Overwegende dat de omstandigheid dat door beklaagde vóór notaris De Vuyst geen opmerking gemaakt werd betreffende de dagtekening van de wissels, hem niet belet deze dagtekening thans te betwisten;

Overwegende dat beklaagde en notaris De Vuyst omstandige verklaringen afgelegd hebben in de loop van het strafrechtelijk onderzoek, en er geen aanleiding is hen, noch andere personen, nader te onderhoren;

Overwegende dat de door de burgerlijke partij gedane opmerkingen in verband met het deskundig verslag niet van aard zijn om het besluit van de deskundige te weerleggen;

Overwegende dat er geen aanleiding is de ouderdom van de op de wissels uitgedrukte kwijtingen, bij chemische ontleding, te doen bepalen, daar dit punt in elk geval niet kan opwegen tegen de bestanddelen die de stelling van de burgerlijke partij weerleggen;

Wat betreft de eis tot schadevergoeding van beklaagde :

Overwegende dat het verzet van de burgerlijke partij, in de gegeven omstandigheden, roekeloos is; dat er aanleiding is, om haar tot een schadevergoeding van 2.500 frank te veroordelen;

Om deze redenen :

Het Hof, Kamer van Inbeschuldigingstelling :

Gelet op de wetsbepalingen aangehaald in de vordering van de heer Procureur-generaal en artikel 24 wet van 15 juni 1935;

Alle andere of strijdige besluiten als ongegrond verwerpende;

Ontvangt de beide beroepen; verklaart ze gegrond voor zover de bestreden beschikking in openbare terechtzitting uitgesproken werd;

Dientengevolge doet de aangevochten beschikking te niet; de zaak tot zich trekkende, en opnieuw wijzende :

Zegt dat er geen aanleiding is tot vervolging van de beklaagde Cardon Marcel;

Veroordeelt de burgerlijke partij in al de kosten van beide aanleggen, deze van eerste aanleg belopende 5.808 frank, en deze van beroep belopende 53 frank, met uitzondering van de kosten van de beroepsakte van het Openbaar Ministerie, nl. 40 frank, die ten laste blijven van de Staat;

Veroordeelt de burgerlijke partij om aan de beklagde te betalen de som van 2.500 frank, uit hoofde van roekeloos verzet.

NOOT : De voorziening tot verbreking door de burgerlijke partij tegen voormeld arrest ingesteld, werd verworpen bij cassatie-arrest van 2 december 1963.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

1e Kamer. — 22 november 1963.

Alleenrechtsprekend rechter : M. Reyntens.

O.M. : M. Wolters.

Advokaten : Mrs. Chr. Vanderveeren en Jacquemin-Tulkens.

Overdracht van schuldvorderingen. — Kennis door de schuldenaar van de overdracht. — Beperkte bevoegdheid van de rechter om ex art. 1244 B.W. uitstel van betaling te verlenen.

De stilzwijgende toestemming m.b.t. het regelmatig karakter van de overdracht van een schuldvordering kan blijken uit een brief van de schuldenaar. Artikel 1690 B.W. eist geen bepaalde vorm voor de mededeling van de overdracht; het volstaat dat de schuldenaar op ondubbelzinnige wijze op de hoogte is gebracht.

Krachtens artikel 1244 B.W. mag de rechter slechts met grote omzichtigheid en alleen aan de ongelukkige en te goeder trouw zijnde schuldenaar met inachtneming van zijn toestand en nood, een gematigd uitstel van betaling verlenen.

Goffoet-Daelemans t./ Verdoodt-Dubois.

Overwegende dat de eis ertoe strekt verweerders zich in solidum te horen veroordelen aan eiseres te betalen :

- a) de som van 240.000 F;
- b) de moratoire en vergoedende intresten vanaf 16-5-1963;
- c) de kosten;

Overwegende dat verweerders op 1-5-1958 in leen ontvingen van de Hr. en Mr. Albert Verlinden een bedrag van 200.000 F; dat tussen partijen bepaald werd dat deze som een jaarlijkse rente van 4 % zou opbrengen;

dat dit kapitaal met de bepaalde intresten in vijf schijven (jaarlijkse) vanaf 15 mei 1959 moest betaald worden;

dat, bij akte van 15 mei 1962, te Hr en Mw Albert Vanderlinden ten behoeve van eiseres overdracht van schuldvordering met subrogatie onderschreven hebben;

dat verweerders op de hoogte gebracht werden van deze toestand bij aangetekend schrijven van 14-3-1963; dat verweerders tot nu toe niets hebben betaald;

Overwegende dat verweerders, volgens besluiten genomen ter terechtzitting van 30-10-1963 beweren dat de eis niet ontvankelijk zou zijn; dat volgens hun besluiten :

- a) de overeenkomst alléén door de Heer Albert Van-

derlinden ondertekend werd en dat hij alléén bij deze akte werd betrokken;

b) deze schuldvordering, in de mate dat ze toebehoort aan Mw Vanderlinden, niet werd afgestaan aan eiseres;

Overwegende dat uit de feitelijke elementen der zaak nochtans blijkt dat verweerders akkoord waren om aan te nemen :

a) dat de overdracht van de gehele lening in hoofde van eiseres regelmatig was;

b) dat eiseres recht had om de geleende som van 224.000 F te ontvangen vanwege de verweerders;

Overwegende inderdaad dat, in antwoord op een brief van 17-7-1963, gestuurd door Albert Vanderlinden in naam van eiseres verweerders verklaarden : (brief d.d. 22-7-1963 getekend door de Hr Verdoodt) :

« we hebben de volgende voorstellen gedaan, we willen Mevrouw Goffoet betalen 4.480 F in zestig maandelijks storting, of vijf jaar... »

In afwachting op een gunstig antwoord voor akkoord te kunnen gaan om daarna onmiddellijk met de maandelijks storting te beginnen » (g) Verdoodt;

Overwegende dat dergelijke brief dient te worden aangezien als een stilzwijgende toestemming over het regelmatig karakter van de overdracht van de schuldvordering ten gunste van eiseres en eveneens een toestemming over de schuldbekentenis aan eiseres van de stilzwijgende toestemming : Garsonnet en Cesar-Bru, gehele geleende som (200.00 + 24.000 F) (zie over Ite boekdeel, nr 915; R.P.D.B., Acquiescement, nr 39);

Overwegende dat de beschikking van art. 1690 van het B.W. geen bepaalde vorm vereist voor de mededeling van overdracht van schuldvordering, dat het volstaat dat de schuldenaar op ondubbelzinnige wijze op de hoogte werd gebracht, dat zulks ter zake gebeurde;

Overwegende dat verweerders wel bewust zijn over de juiste toestand van de zaak; dat inderdaad, vóór de betekening van de dagvaarding, verweerders hebben voorgesteld zich te kwijten van deze schuld tegenover eiseres en in hare handen (zie brief van 22-7-1963;

Overwegende dat, volgens rechtspraak en rechtsleer, de zuivere kennis, gekregen door de schuldenaar van de overdracht van de schuld voor de schuldeiser voldoende is om zulke overdracht aan de schuldenaar tegenstelbaar te maken (zie De Page, IVe deel, 1938, nr. 400, littera E, belz. 385 en de verwijzingen - Verg. Cassatie, 121-1-1872, Pas., 1, 34 en het advies van P.G. Faider v.g.);

Overwegende dat blijkt uit voormelde beweegredenen dat het door verweerder opgeworpen middel van onontvankelijkheid niet aangenomen kan worden;

Overwegende dat verweerders tot nogtoe niets terugbetaald hebben aan eiseres en ook geen intresten gestort hebben;

Overwegende dat aldus verweerders samen verschuldigd zijn een bedrag van 224.000 F, met de intresten vanaf 6 mei 1963; (zie over de gezamenlijke verplichtingen : De Page, t. III, 2de deel, 1936, nr. 289);

Wat de aangevraagde termijnen betreft :

Overwegende dat verweerders in ondergeschikte orde 60 maanden vragen om zich van de geëiste som te kwijten;

Overwegende dat de door art. 1244 van het B.W. voorziene termijn een afwijking is van het voorschrift der overeenkomst, dat het buitengewoon karakter van dergelijk uitstel toe te kennen en uitsluitend aan de ongelukkige en te goeder trouw zijnde schuldenaar, rekening houdend met de toestand van de schuldenaar en de nood van deze laatste (De Page, 1ste boekdeel, 1ste druk, nr. 145; Brussel, 26-2-1918, Pas. 1918, II, 33);

Overwegende dat niet blijkt uit de feitelijke elementen der zaak dat de schuldenaars ongelukkig en te goeder trouw zouden zijn, dat het derhalve niet betaamt aan verweerders termijnen te verlenen om zich van hun schuld te kwijten;

Om deze redenen :

De rechtbank;

Gelet op artt. 4, 41 en 42 van de wet van 15-6-1935 op het gebruik der talen in gerechtzaken;

Gehoord de Heer Wolters, 1ste Substituut Prokureur des Konings, in zijn eensluidend advies, gegeven ter openbare terechtzitting;

Rechtsprekende na tegenspraak, alle verdere besluiten als ongegrond van de hand wijzende;

Zegt de eis ontvankelijk en verklaart hem gegrond in de volgende mate :

Veroordeelt gezamenlijk verweerders aan eiseres te betalen de som van 224.000 F, verhoogd met de moratoire intresten vanaf 16 mei 1963.

Veroordeelt verweerders tot de gerechtelijke intresten vanaf 30-9-1963 en de kosten;

Zegt dat verweerders niet bewijzen dat ze gerechtigd zijn te mogen genieten van termijnen om zich van hun schuld te kwijten;

Verklaart huidig vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-
tegenstaande beroep en zonder borg, behalve wat de kosten betreft.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

14 februari 1964.

Voorzitter : M. Driessen.

Rechters : M.M. Meers en Michiels.

Advokaten : Mrs. Henry en Rémion.

Mede-eigendom. — Verkoop door een der mede-eigenaars van een onverdeeld onroerend goed ?

De mede-eigenaar van een onverdeeld onroerend goed bezit geen hoedanigheid om dit goed, dat zijn eigendom niet is, te verkopen.

Arits t./ Henkens.

Overwegende dat de eis ertoe strekt te horen zeggen dat aanlegger een stuk grond gekocht heeft van verweerder, gelegen onder de gemeente Kessenich, ter plaatse « in de OOE », gekadastraerd Sectie 8, Nr. 40 b, groot circa 33 aren 40 centiares voor een bedrag van 70.000 frank, en dat het tussen te komen vonnis geldt als authentieke verkoopakte en eigendomsoverdracht, ten voordele van aanlegger, mits betaling aan verweerder of storting in de Consignatiekas, van de som van 70.000 frank.

Overwegende dat verweerder voorhoudt dat de brieven, waarop aanlegger steunt om het bestaan der koopverkoopsovereenkomst te bewijzen, en die aan aanlegger werden gestuurd in naam van verweerder, niet door deze laatste geschreven noch ondertekend werden, doch wel door zijn echtgenote die daarbij op eigen initiatief handelde, zonder mandaat en zelfs zonder toelating van haar man ;

Overwegende dat zulks een loutere bewering is die door niets gestaafd wordt ; dat de opstelling en de inhoud der bewuste brieven aantonen dat, zelfs zo de brieven geschreven werden door de vrouw, deze ongetwijfeld gehandeld heeft met medeweten en in opdracht

van verweerder ; dat verweerder ten andere in gebreke blijft enige verklaring te geven voor de beweerde handelwijze van zijn vrouw, handelwijze die nochtans een dubbel bedrog zou uitmaken, ten overstaan van verweerder zowel als van aanlegger, en die noodzakelijk veronderstelt dat de vrouw de briefwisseling bestemd voor verweerder, zou onderschept hebben ;

Overwegende dat verweerder eveneens opwerpt dat het stuk grond, dat het voorwerp is van huidig geding, in onverdeeldheid toebehoort aan verweerder en aan dezès zuster, welke laatste niet partij is in het geding ;

Overwegende dat, bij afwezigheid van een der onverdeelde eigenaars, de rechtbank in de onmogelijkheid verkeert de eis tegen een andere mede-eigenaar, in casu verweerder, in te willigen ; dat immers verweerder zonder hoedanigheid was om een onroerend goed te verkopen dat zijn eigendom niet was, zodat alleszins de door verweerder gegeven instemming in de verkoop geen uitwerking kon hebben met betrekking tot de eigendoms-overdracht van het goed ;

Overwegend dat de eis dan ook ongegrond voorkomt ;

Overwegende dat het nochtans gepast blijkt aanlegger akte te verlenen van zijn voorbehoud om schadevergoeding te vorderen ;

Overwegende dat de tegeneis van verweerder, strekkende tot het bekomen van een schadevergoeding van 5.000 frank, voor roekeloos en tergend geding ongegrond is, daar het geding noch roekeloos noch tergend kan gedacht worden, en overigens in hoofde van aanlegger op tegeneis bewezen is ;

Gezien artikels 2,30 tot 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 ;

Om deze redenen :

De Rechtbank, wijzend op tegenspraak :

Verklaart de eis ontvankelijk, doch ongegrond ;

Wijst aanlegger af en veroordeelt hem tot de kosten ;

Verleent aanlegger akte van zijn voorbehoud tot het vorderen van schadevergoeding ;

En uitspraak doende omtrent de tegeneis :

Verklaart deze ontvankelijk, doch ongegrond ;

Wijst aanlegger op tegeneis af en veroordeelt hem tot de kosten van de tegeneis.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE LEUVEN

20 maart 1964.

Voorzitter : M. Peeters.

Rechters : M.M. De Viaene en Boyé.

Advokaten : Mrs. Craninx, Smets en Hoschet.

Burgerlijke partij. — Geen beperking van haar recht om het herstel van de schade, die het gevolg is van gelijktijdige contractuele en delictuele aansprakelijkheid, voor de strafrechter te vorderen.

De burgerlijke partij, wier schade gelijktijdig het gevolg is én van de niet-nakoming van een verbintenis uit een vervoerovereenkomst én van de inbreuk op een bepaling van het algemeen verkeersreglement, is gerechtigd de herstelling van haar schade te vorderen tezelfdertijd en voor dezelfde rechter als de publieke vordering.

O.M. en Herlin t/ Aubroeck en P.V.B.A. Garage Celis.

Aangezien de beroepen regelmatig zijn ; de Rechtbank ontvangt ze en er over beslissende ;

Overwegende dat de eerste rechter met reden de tlastlegging als bewezen beschouwde en een wettelijk aangepaste straf uitsprak ;

Dat het voertuig bestuurd door verdachte dit van de burgerlijke partij op sleeptouw had en op de Naamse Steenweg te Heverlee links op de baan afdraaide om terug in de richting Leuven te rijden ;

Dat dergelijke rijbeweging een manoeuvre uitmaakt waarop art 17 van de Wegcode van toepassing is ;

Dat verdachte ten onrechte beweert tijdig de achterliggers te hebben verwittigd ;

Dat hij naar eigen verklaring de achterligger bemerkte op circa 80 m bij de aanvang van dit manoeuvre ;

Dat het naar links afdraaien van twee aan elkaar verbonden voertuigen ongetwijfeld meer tijd vergt en meer ruimte eist dan wanneer dit geschiedt door een enkel voertuig ; dat het uitvoeren van zulk manoeuvre gevaar schiep voor ongevallen zodat verdachte, vooraleer deze uit te voeren, de achterligger had moeten laten voor- gaan ;

Op burgerlijk gebied :

Overwegende dat de verdachte en de burgerlijk ver- antwoordelijke firma de ontvankelijkheid van de eis van de burgerlijke partij betwisten ; dat ze beweren dat de burgerlijk verantwoordelijke partij met de bur- gerlijke partij verbonden was door een mondelinge ver- voerovereenkomst, beheerst door de Wet van 25-8-1891 zodat voor die partij alleen een contractuele verant- woordelijkheid kan ontstaan ;

Overwegende dat de schade geleden door de burger- lijke partij haar oorsprong vindt zowel in de niet-nako- ming van de hoger vermelde overeenkomst als in het misdrijf voorzien door art. 17 van de Wegcode ; dat al- dus tezelfdertijd een contractuele en een deliktuele ver- antwoordelijkheid ontstaan (Cass. 10/1/1929 — Pas. 1-50; Van Rijn, «La responsabilité délictuelle et quasi- délictuelle — Section III. B.J. 1939-335).

Dat de benadeelde partij gerechtigd is bij toepassing van art 4 van de Wet van 17/4/1878 de burgerlijke vor- dering tot herstelling van de schade, voor dezelfde rech- ter te vervolgen als de publieke vordering en dat dit recht geenszins beperkt wordt door de Wet van 25/8/ 1891 zodat de Burgerlijke Partij over een vrije keuze beschikte ;

Dat aldus haar vordering ontvankelijk is ;

Overwegende dat de burgerlijke partij geen schuld heeft in de aanrijding ; dat de Rechtbank niet te oorde- len heeft over een eventuele fout van de achterligger Landeloos, die geen partij is in het huidig geding ;

Overwegende dat de eerste rechter de geleden scha- de, die trouwens niet betwist wordt, oordeelkundig op 25.484 F vaststelde.

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Houdt het vonnis van de eerste rechter goed zo op straf- als op burgerlijk gebied ;

Bevestigt het in al zijn beschikkingen en veroordeelt de verdachte tot de kosten van de openbare partij inbe- grepen de kosten in het eerste geding gedaan ;

Verklaart de tweede gedaagde burgerlijk verantwoor- delijk voor de eerste kosten en de boeten.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

Kortgeding. — 21 februari 1964.

Voorzitter : M. Wuyts.

Referendaris : M. Beckers.

Advokaten : Mrs. Blanckaert, Rotty en Meys.

Tussenkomst en vrijwaring in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel. — Ontvankelijkheid van de oproeping in tussenkomst en vrijwaring van de bouw- meester voor de Rechtbank van Koophandel door de aannemer van bouwwerken.

De voorzitter van de Rechtbank van Koophandel, die ratione loci et materiae bevoegd is om over de bij hem in kortgeding tegen een aannemer van bouw- werken aanhangig gemaakte vordering tot benoe- ming van een deskundige te beslissen, is eveneens bevoegd om kennis te nemen van de door de aan- nemer tegen de bouwmeester ingestelde vordering in tussenkomst en vrijwaring (ofschoon van burgerlijke aard), zulks bij toepassing van art. 37 par. 2 van de wet op de bevoegdheid.

Op grond van dit artikel, bevestigd door art. 37 bis nr. 2 van de wet op de bevoegdheid en art. 181 R.V. mag de voor de Rechtbank van Koophandel gedag- vaarde aannemer de bouwmeester, die de plans heeft opgemaakt en wiens verplichtingen van burgerlijke aard zijn, voor dezelfde rechtbank in tussenkomst en vrijwaring doen oproepen.

Van Mieghem t./ P.V.B.A. Style Building
en P.V.B.A. Style Building t./ Remaut.

Gezien de geboekte inleidende dagvaardingen van 2 december 1963 en 20 december 1963 betekend ;

Aangezien beide zaken dienen samengevoegd te wor- den want vernocht ;

Aangezien inderdaad de hoofdeis strekt tot de aan- stelling van een deskundige en de Heer Voorzitter der Rechtbank van Koophandel te Antwerpen bevoegd is ratione materiae en ratione loci om over de eis te ken- nen : dat deze eveneens ontvankelijk en gegrond is ;

Aangezien betreffende de eis in tussenkomst en vrij- waring ingesteld door de P.V.B.A. Bouwkundig Bureau Style Building tegen de Heer Marc Remaut, bouwmees- ter, de Heer Voorzitter der Rechtbank van Koophandel te Antwerpen eveneens bevoegd is ratione materiae en ratione loci om over deze eis in tussenkomst en vrij- waring te kennen ;

Aangezien inderdaad alhoewel deze eis in tussenkomst en vrijwaring gericht is tegen de bouwmeester die de plans en lastencohier heeft opgemaakt en als dusdanig in beginsel van burgerlijke aard is, de Voorzitter dezer Rechtbank bevoegd is ratione materiae ingevolge art 37 § 2 van de wet van 25 maart 1876 gewijzigd door de wet van 15 maart 1932 bepalende dat de Rechtbank, bij de- welke de zaak is aangebracht, bevoegd is om over de eis in vrijwaring te kennen ;

Aangezien eruit volgt dat de aannemer gedagvaard voor de Rechtbank van Koophandel in aansprakelijk- heid, voor deze zelfde Rechtbank zal mogen trekken de bouwmeester die de plans heeft opgemaakt en waarvan de verplichting van burgerlijke aard is ;

Aangezien de bepaling van art. 37 § 2 gestaafd is door artikel 37 bis n° 2 bepalende dat de eis in vrijwaring wordt ingediend voor de Rechter bij wie de oorspronke- lijke eis aanhangig gemaakt is ;

Aangezien bijgevolg thans de bepaling van art. 181 W.B.R. geheel en al juist is zowel ten opzichte van de

bevoegdheid ratione materiae als van deze ratione loci en voorschrijvend dat diegenen die in vrijwaring geroepen worden, verplicht zullen zijn te procederen voor de Rechtbank waar de oorspronkelijke eis aanhangig zal zijn;

Aangezien bijgevolg Wij bevoegd zijn ratione materiae en ratione loci om over de eis in vrijwaring en tussenkomst te kennen, deze eis eveneens ontvankelijk en gegrond is en alsdan beide zaken dienen samengevoegd te worden, want verknocht;

VREDEGERECHT TE BERINGEN

22e november 1963.

Rechter : M. F. Vranken.

Advocaten : Mrs. Rombouts en J. P. Gruyters.

1. Deskundig verslag. — Begroting van bedrijfsverlies in plaats van schade aan veldgewassen. — Geen reden tot nietigverklaring.

2. Mijschade. — Schade veroorzaakt door verzakking en overstroming aan melkproducerend bedrijf. — Verliezen die voor vergoeding in aanmerking komen.

1. *Er bestaat geen aanleiding tot nietigverklaring van het verslag van een deskundige, aan wie als opdracht werd gegeven de schade te begroten ondergaan door een landbouwer en meer bepaald de schade aan veldgewassen ten gevolge van overstroming, wanneer de deskundige de bedrijfsverliezen in plaats van de teeltverliezen berekent, nadat hij heeft vastgesteld dat de verliezen, door de landbouwer ondergaan voor al bedrijfsverliezen zijn en dat deze juist kunnen berekend worden.*

2. *Komen als mijschade in aanmerking al de verliezen ondergaan in een melkproductiebedrijf in zover zij beantwoorden aan het begrip schade in de zin van artikel 58 van de samengeordende wetten op de mijnen en in zover zij het gevolg zijn van de verzakkingen en overstromingen, die aan de ondergrondse werken van de kolenmijn te wijten zijn.*

Wanneer op grond van die schade geldelijke vergoedingen worden toegekend wegens mindere melkproductie, wegens mindere mestproductie of mestuitspoeling en wegens het verlies van de kans om meer kalveren te hebben, is de aanspraak van de eiser op een afzonderlijke schadeloosstelling wegens verlies van arbeidsvergoeding niet gerechtvaardigd.

Vandebeeck t./

N.V. Kolenmijnen van Helchteren en Zolder

Gelet op onze tussenvonnissen van 12 december 1958 en van 29 april 1960, dit laatste bekrachtigd in beroep door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Hasselt op 29 mei 1961;

Gelet eveneens op de verslagen van de door ons aangestelde deskundige de h. Daenen Lambert, landbouwingenieur, wonende te Tongeren;

Overwegende dat de deskundige in zijn eerste verslag de totale bedrijfsverliezen, door de eiser Vandebeeck geleden wegens het onder water komen van zijn teeltgronden gedurende de jaren 1956 tot en met 1958 begroot op de som van 40.111,80 F;

dat hij in het aanvullend verslag opgesteld, na kennis te hebben gekregen van de opmerkingen door de partijen gemaakt, dezelfde schade begroot op de globale

som van 87.243,43 F, hetzij meer dan het dubbele van zijn schatting in het eerste verslag;

Overwegende dat de eiser Vandebeeck de besluiten van het deskundig verslag aanneemt, terwijl de verweerster vraagt dat het verslag nietig wordt verklaard als zijnde in strijd met de verleende opdracht, of minstens dat zou worden vastgesteld dat zijn besluiten niet steekhoudend zijn, tegenstrijdig en economisch niet gefundeerd;

Overwegende dat het onjuist is te beweren dat de deskundige gehandeld heeft in strijd met de verleende opdracht;

dat inderdaad uit ons tussenvonnis van 12 december 1958 blijkt dat hem als opdracht werd gegeven «de schade te begroten voor ieder van de jaren 1956, 1957 en 1958», waardoor werd bedoeld de gehele schade welke deze ook mocht wezen;

dat indien in het vonnis hieraan werd toegevoegd «meer bepaald de schade aan veldgewassen», dit niet betekent dat het de deskundige verboden was het bedrag van de door eiser ondergane schade te berekenen op de manier die hem het meest passend voorkwam;

dat de deskundige zelf trouwens reeds in zijn eerste verslag deed opmerken dat in het onderhavige geval het niet zozeer teeltverliezen betreft maar wel bedrijfsverliezen, omdat Vandebeeck enkel melkkoeien houdend langs deze weg om zijn akkerbouwproducten totaal tot melk te trachten om te vormen om een hoogwaardiger en duurder produkt te kunnen afleveren;

dat hij verklaart dat de bedrijfsverliezen juist kunnen berekend worden dan de teeltverliezen, daar hiervoor enkele juiste en positieve gegevens ter beschikking staan van het dossier;

Overwegende dat daarbij niet uit het oog mag worden verloren dat het verslag met de schatting van de deskundige slechts de waarde heeft van een advies, dat voor de rechter niet bindend is;

dat het bedrag van de schadevergoeding door de rechtbank zelf dient te worden vastgesteld;

Overwegende dat het er bijgevolg alleen op aankomt te weten of de schattingswijze van de deskundige een juist beeld geeft van de omvang van de schade, waarvoor de verweerster vergoeding aan de eiser verschuldigd is;

dat om die vraag te beantwoorden het volstaat te onderzoeken :

a) of de door de deskundige gemaakte berekening van de geldelijke waarde van de bedrijfsverliezen beantwoordt aan het begrip schade in de zin van artikel 58 van de samengeordende wetten op de mijnen;

b) of tussen de mijnontginning met de daardoor veroorzaakte grondverzakkingen en de schade het noodzakelijk verband van oorzaak tot gevolg bestaat, m.a.w. of de bedrijfsverliezen, waarvan sprake in het verslag, een noodzakelijk gevolg zijn van de verzakkingen en de overstromingen, die aan de ondergrondse werken van de kolenmijn te wijten zijn;

Overwegende dat in verband met dit dubbel onderzoek vooraf dient te worden opgemerkt dat als schade mag worden beschouwd ieder nadeel spruitend uit de krenking van het belang dat iemand heeft bij het voortbestaan van een voordeel, dat door de onrechtmatige daad verminderd of verhinderd werd, met uitzondering van de onrechtmatige voordelen (J. Ronse, A.P.R. Schade en Schadeloosstelling (nr. 22));

dat zowel de vermindering van het vermogen als de vermindering van een aangroei ervan verliezen zijn, die tot de schade in de bovenbedoelde zin behoren (Id. nr. 29; - Rép. Prat., V° Mines, Minières et Carrières, nrs. 445a en volg.);

Overwegende dat, rekening houdende met deze principes, op grond van het deskundig verslag dient te worden aangenomen, dat de volgende verliezen door de eiser ondergaan hun oorzaak vinden in de mijnontginning en als mijnschade in aanmerking komen;

1. voor de jaren 1957 en 1958, een verlies wegens melkproductievermindering, dat netto kan worden begroot op de som van 35.4445 F;

2. voor het jaar 1956, jaar gedurende hetwelk de eiser, dank zij het gebruik van bijkomende krachtvoerders, het peil der melkgifte heeft kunnen behouden, een teeltverlies, dat billijkerwijze overeenkomstig de berekening van het aanvullend verslag mag worden begroot op netto 7.120 F;

3. het verlies van de kans om drie kalveren meer te hebben, verlies dat voor vergoeding in aanmerking komt, omdat in een melkbedrijf als dit van de eiser Vandebeeck, die thans zich volgens de gewone gang van zaken zeker zou hebben verwezenlijkt, en dat overeenkomstig het deskundig verslag ex aequo et bono kan worden gewaardeerd op 2.000 F per kalf, of in het geheel op 6.000 F;

4. het verlies wegens minder mestproductie van drie koeien gedurende 365 dagen, en niet alleen gedurende 120 verblijf van die koeien op stal, volgens de aanvaardbare berekening van de deskundige te begroten op de som van 6.889 F;

5. het verlies wegens uitspoeling van a) stalbemesting; b) toegepaste hoendermest en c) scheikundige bemesting; dat in het deskundig verslag staat vermeld dat in zandgronden mag worden aanvaard, dat stalmest een werking heeft van 2 tot 3 jaar en dat a fortiori, na drie jaar achter elkaar te zijn uitgeloofd door overstroming, er niets meer zal overblijven;

dat dienvolgens de ganse hoeveelheid stalmest toegepast in 1955-1956 volgens de deskundige als verlies in aanmerking moet komen en voor een oppervlakte van 2 ha 31 die overstroomd is geweest;

dat er echter rekening dient te worden gehouden met de omstandigheid dat de verweerster verscheidene percelen, hebbende samen een oppervlakte van 63 a 10, in compensatie aan de eiser heeft afgestaan, percelen die volgens zijn eerste verslag in teeltwaarde hoger staan dan het overstroomde perceel weide nr. 575;

dat het derhalve billijk is de bovengenoemde verliezen niet te berekenen zoals de deskundige het doet op een oppervlakte van 2 ha 31, doch wel op 1 ha 68, hetzij de oppervlakte van hetgeen overstroomd is geweest min deze van 63 a 10 die in ruil ter bewerking aan de eiser werd gegeven;

dat de berekening van het verlies van stalmestwaarde dienvolgens dient gedaan te worden op $17.000 \times 1,68 = 29.568$ kg aan 155 F per ton, of 4.583 F;

dat de deskundige ook de verliezen wegens uitspoelingen van hoendermest en van scheikundige meststoffen heeft berekend op de totale oppervlakte van 2 ha 31, maar dat zij eveneens dienen berekend te worden mits inachtneming van een overstroomde oppervlakte van slechts 1 ha 68;

dat de cijfers van het deskundig verslag wat betreft deze beide punten derhalve dienen gewijzigd te worden als volgt, wegens uitspoeling van hoendermest

$$8.000 \times 1,68$$

$$= 4.072 \text{ kg}$$

$$3,30$$

waarvan de geldwaarde bedraagt 211,33 F en wegens het verlies van scheikundige meststoffen ($760 \text{ kg tomaslakken} \times 1,68 = 1.276,80 \text{ kg} \times 1,70 = 2.170,56 \text{ F}$, en ($454 \text{ kg chloorpotas} \times 1,68 = 762,72 \text{ F} \times 2 \text{ F} = 1.525,44 \text{ F}$;

Overwegende dat de totale bedrijfsverliezen, die als schade veroorzaakt door de mijnontginning in aanmerking komen en die het gevolg zijn van de overstroming van de gronden vanaf het jaar 1956 tot en met 1958 bedragen $35.445 + 7.120 + 6.000 + 6.889 + 4.583 + 2.111 + 2.170 + 1.525$ of samen 65.843 F;

Overwegende dat van dit bedrag niets moet worden afgetrokken wegens de percelen grond samen 63 a 10 door de verweerster ter beschikking gesteld van de eiser;

dat in het aanvullend verslag de deskundige desaanvaande verklaart dat hij het bedrijfsverlies heeft berekend op de ganse oppervlakte van verweerders bedrijf, de bedoelde 63 a 10 inbegrepen en dat zonder die grond de schade nog veel groter zou zijn geweest;

Overwegende dat de deskundige zonder dat daarentrent door Vandebeeck vroeger een opmerking is gemaakt geworden en zonder dat hem in ons vonnis van 29 april 1960 op dit punt een bijkomende opdracht is verleend geworden, in zijn aanvullend verslag beweert dat de door hem in zijn eerste verslag gedane schatting van het verlies wegens de uitspoeling van stal- en hoendermest zou moeten vermeerderd worden met 4.583,78 F, onder het voorwendsel dat hij in zijn eerste verslag de organische waarde van die twee mestsoorten heeft verwaarloosd;

dat hij zulks rechtvaardigt door de verklaring, dat het hier mest betreft die honderd procent arbeid heeft geleverd gehad en dat drie jaar geen organische grondverbeteringsmiddelen in Kempische grond betekent, dat hij steriel is;

Overwegende dat het bestaan van die schade, waaraan de deskundige aanvankelijk niet eens heeft gedacht, niet zeker genoeg is om voor vergoeding in aanmerking te komen;

dat overigens niet uit het oog mag worden verloren, dat Vandebeeck reeds afzonderlijk vergoed wordt voor het verlies van stalmest, die hij anders normaal in zijn bedrijf had moeten aanwenden, en dat de deskundige zelf in het eerste verslag in zijn beschouwingen betreffende het verlies wegens minder mestproductie verklaart, dat de organische waarde zeer moeilijk in geldwaarde kan uitgedrukt worden en dat hij daarom zich eenvoudig beperkt tot de scheikundige waarde uitgedrukt door de prijs van de overeenstemmende handelsmeststoffen: stikstof, fosforzuur en potas;

Overwegende dat de besluiten van het aanvullend verslag niet kunnen aangenomen worden wat betreft de door de deskundige voorgestelde vergoeding wegens arbeidsverlies van 12.943,45 F;

dat weliswaar, zoals blijkt uit ons tussenvonnis van 29 april 1960, Vandebeeck reeds bij de bespreking van het eerste verslag de eiser had doen opmerken dat aan dit verslag zekere correcties dienden te worden aangebracht en dat o.m. voor de jaren 1957 en 1958 wegens verlies van arbeidsvergoeding een bedrag van 16.000 F moest worden toegekend, omdat door de veel mindere melkproductie de arbeidsvergoeding veel kleiner is geworden en het werk als landbouwer hetzelfde gebleven is;

Overwegende dat echter deze aanspraak van Vandebeeck op een afzonderlijke vergoeding wegens dit verlies geenszins gerechtvaardigd is;

dat de verliezen voortspruitende uit de overstroming van zijn gronden met al de hieraan verbonden gevolgen volledig vergoed worden door de toekenning van de bovengenoemde vergoedingen wegens de melkproductievermindering, de mindere mestproductie en de uitspoeling van mest;

dat theoretisch beschouwd het juist is te beweren dat door de melkvermindering Vandebeeck per liter

melk een meeruitgave heeft gehad aan arbeid en dus een vermindering van arbeidsvergoeding, maar dat het in het onderhavige geval niet opgaat deswege afzonderlijk schadevergoeding te eisen, omdat hij wegens de produktievermindering zelf reeds een vergoeding bekommt die hem daarvoor volledig schadeloos stelt en die hem, praktisch beschouwd, dezelfde inkomsten bezorgt als deze die hij zou hebben gehad indien de melkwinning normaal was gebleven en de overstroming niet had plaats gehad;

dat hieraan nog minder kan worden getwijfeld wanneer men in het deskundig verslag leest dat de deskundige de netto winst van Vandebееck berekend heeft en dat zijn uurloon daarin begrepen is;

Overwegende dat de verweerster ten onrechte heeft doen gelden;

a) dat geen rekening mag worden gehouden met het verlies van mest, meststoffen en uitspoeling onder het voorwendsel dat dit slechts produktiemiddelen zijn en dat alleen de verliezen geleden in de melkproduktie in aanmerking komen;

b) dat bij de berekening van het melkproduktieverlies ook andere factoren dan de mijnschade van grote invloed zijn, factoren die de deskundige uit het oog verliest, zoals droogte, slechte oogsten en ziekte onder het vee;

dat het eerste argument van verweerster niet is grond, omdat koemest of hoendermest ook producten zijn die moeten vergoed worden en omdat de uitgeloopte gronden slechts door nieuwe en extra bemesting vruchtbaar kunnen worden, hetgeen werkelijk voor de eiser schade betekent door de overstroming veroorzaakt;

dat het tweede argument wordt verworpen, omdat de deskundige wel aan al deze risico's heeft gedacht, vermits hij als basis voor zijn berekening heeft genomen 4.000 kg per jaar en per dier, hetgeen volgens het verslag zelfs minder is dan de gemiddelde melkproduktie in het bedrijf van de eiser in de loop van twee jaren, toen dezelfde risico's ook bestonden, namelijk de jaren 1955 en 1956;

Overwegende ten slotte dat er geen aanleiding bestaat tot nietigverklaring van het verslag of tot aanstelling van een nieuwe deskundige;

dat de deskundige zijn taak volledig alsook met ernst en bekwaamheid heeft vervuld; dat hij zoals boven

reeds werd gezegd niet in strijd met zijn opdracht heeft gehandeld;

dat indien in het aanvullend verslag hier en daar woorden of uitdrukkingen voorkomen, die weinig academisch aandoen, indien de deskundige soms lucht geeft aan zijn verbazing wegens sommige tegen zijn eerste verslag gemaakte opmerkingen, dit niets ontnemt aan de waarde van het verslag zelf;

dat de verweerster, die thans de werkwijze van de expert becritiseert, vergeet dat zij, zoals de eiser terecht doet opmerken, het debat omtrent de verliezen van Vandebееck als uitbater van een melkproducerend bedrijf heeft aanvaard; dat het bewijs hiervan geleverd wordt door de geschreven besluiten, die de verweerster na de bespreking van het eerste verslag heeft genomen, waaruit blijkt dat zij de schattingen van de deskundige heeft besproken en zelfs ten gronde heeft geconcludeerd;

Overwegende dat de eiser Vandebееck dienvolgens aanspraak heeft op een schadevergoeding van 65.843 F; dat door ons vonnis van 29 april 1960 hem reeds een voorschot werd toegekend van 30.000 F; dat hem bijgevolg thans nog toekomt de som van 35.843 F;

Om deze redenen:

Beslissende op tegenspraak;

Onze vonnissen van 12 december 1958 en 29 april 1960 verder uitwerkende;

Alle verdere of tegenstrijdige besluiten als ongegrond verwerpende;

1. Zeggen voor recht dat er geen aanleiding bestaat tot nietigverklaring van de deskundige verslagen of tot aanstelling van een nieuwe deskundige;

2. Veroordelen de verweerster de N.V. Kolenmijn van Helchteren-Zolder om aan de eiser Vandebееck te betalen de som van 65.843 F, met de gerechtelijke interesten, waarvan evenwel dient afgetrokken het vroegere toegekende voorschot van 30.000 F;

3. Verklaaren de eis voor het overige niet gegrond;

4. Veroordelen de verweerster tot de kosten van het rechtsgeding, deze van de deskundige verslagen inbegrepen, gezegde kosten groot in het geheel op heden op de som van 8.320 F, hierin niet begrepen de kosten van expeditie, de betekening of van de eventuele uitvoering van dit vonnis.

KRONIEK VAN EUROPEES RECHT

HET E.E.G.-RECHT (III)

C. Het vrije verkeer van personen, diensten en kapitaal.

Een belangrijk objektief van het E.E.G.-Verdrag is wel het verwezenlijken, naast een vrij goederenverkeer, van een vrij verkeer van personen, diensten en kapitaal in de Gemeenschap. De wijze van totstandkoming hiervan wordt geregeld door titel III van het Verdrag (artt. 48 tot 73): een geleidelijke verwezenlijking van het vrije verkeer wordt voorgeschreven met als einddatum 31 december 1969, d.i. het einde van de zgn. «overgangperiode».

I. Het vrije verkeer van werknemers in loondienst.

Het vrije verkeer van werknemers houdt in (art. 48,

2° E.E.G.-Verdrag): de afschaffing van elke discriminatie op grond van de nationaliteit tussen de werknemers van de Lid-Staten, wat betreft de werkgelegenheid, de beloning en de overige arbeidsvoorwaarden. De regeling is niet van toepassing op de betrekkingen in overheidsdienst.

Een eerste stap werd gezet door verordening nr. 15 van de Raad de dato 16 augustus 1961 (*Publ. Eur. Gem.*, 26 augustus 1961, p. 1073/61), aangevuld door een richtlijn voor de vereenvoudiging van de administratieve procedures (*Publ. Eur. Gem.*, 13 dec. 1961, p. 1513/61) en door verordening nr. 18 van 28 februari 1962 inzake de toepassing van de bepalingen van verordening nr. 15 op artiesten en musici (*Publ. Eur. Gem.*, 3 april 1962, p. 722/62).

Verordening nr. 15 was geldig voor een eerste etappe — (in beginsel tot 1 september 1963; een nieuwe verordening is echter tot op heden nog niet bekendge-

maakt) — tijdens welke de voorrang van de nationale arbeidsmarkt nog bleef gelden. Artikel 1 van verordening nr. 15 bepaalt: «Iedere onderdaan van een Lid-Staat is gerechtigd op het grondgebied van een andere Lid-Staat arbeid in loondienst te verrichten, indien voor de openstaande betrekking geen geschikte werknemer beschikbaar is onder de arbeidskrachten die tot de normale arbeidsmarkt van de andere Lid-Staat behoren». Een dergelijk werknemer is niet beschikbaar «indien binnen ten hoogste drie weken na het ogenblik waarop de openstaande betrekking bij het arbeidsbureau is ingeschreven, geen geschikte gegadigde is gevonden».

In afwijking van dit beginsel ontvangen vreemde werknemers, in geval van een op naam gestelde aanbieding van werk, zonder meer vergunning om de openstaande betrekking te aanvaarden, indien deze aanbiedingen van bijzondere aard zijn op grond van:

- redenen in verband met het beroep (specialisatie - vertrouwelijk karakter - vroegere beroepsbindingen);
- familiebanden;
- het feit dat het gaat om leidinggevend personeel, bij overbrenging van de onderneming naar een ander land.

Van groot praktisch belang voor vreemde werknemers zijn de voorschriften betreffende de verlenging van de tewerkstelling (art. 6):

— Na één jaar regelmatige arbeid op het grondgebied van een Lid-Staat heeft de onderdaan van een andere Lid-Staat, die een betrekking heeft, recht op verlenging van zijn arbeidsvergunning voor hetzelfde beroep.

— Na drie jaar regelmatige arbeid verkrijgt deze onderdaan vergunning om een ander beroep in loondienst uit te oefenen waarvoor hij de nodige vakbekwaamheid bezit.

— Na vier jaar regelmatige arbeid verkrijgt de betrokken onderdaan vergunning om ieder beroep in loondienst uit te oefenen, onder dezelfde voorwaarden als die welke gelden voor nationale werknemers.

Verordening nr. 15 voorziet eveneens in de toelating van het gezin van de werknemers: «Aan de echtgenoot en de kinderen beneden de leeftijd van 21 jaar van een werknemer die onderdaan van een Lid-Staat is en op het grondgebied van een andere Lid-Staat regelmatige arbeid verricht, wordt toegestaan zich met de werknemer op het grondgebied van laatstgenoemde Lid-Staat te vestigen» (art. 11, 1°). Hiervoor wordt echter vereist dat de migrerende werknemer beschikt over een normale woning voor zijn gezin, wat vaak niet het geval is. Om hieraan te verhelpen, schrijft verordening nr. 15 weliswaar voor dat elke migrerende werknemer ten aanzien van het verwerven van woongelegenheden dezelfde rechten en voordelen moet genieten als de nationale werknemers. In uitvoering van dit voorschrift in België, vervangt het Koninklijk Besluit van 29 december 1962 (*Belgisch Staatsblad*, 1 februari 1963) de voorwaarde van de Belgische nationaliteit door de voorwaarde dat men onderdaan moet zijn van een Lid-Staat van de E.E.G. in:

— het Regentsbesluit van 13 december 1945 betreffende het toekennen van leningen tegen lage rente aan mijnwerkers met het oog op de aankoop of het bouwen van een woning;

— het Regentsbesluit van 12 augustus 1948 houdende regeling van het verlenen van premies voor de aanbouw van sociale woningen en kleine landeigendommen;

— het Regentsbesluit van 14 augustus 1948 houdende regeling van het premiestelsel voor het verwerven van woningen gebouwd door de door de openbare besturen erkende bouwmaatschappijen.

Nog mede in uitvoering van verordening nr. 15, kennen Koninklijke Besluiten van 31 januari 1963 (*Belgisch Staatsblad*, 8 februari 1963) aan vreemde werknemers het kiesrecht toe bij sociale verkiezingen (ondernemingsraden - comité's voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen), en zelfs een recht op kiesbaarheid na 5 jaar verblijf in België.

Een nieuwe verordening ter verwezenlijking van het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap, welke een verruiming van dit verkeer behelst, zal eerstdaags uitgevaardigd worden; zij zal alsdan in deze kroniek toegelicht worden.

In een latere kroniek zullen eveneens verordeningen nrs. 3 en 4 betreffende de sociale zekerheid van migrerende werknemers, meermaals gewijzigd en aangevuld, besproken worden.

II. De vrijheid van vestiging en het vrij verrichten van diensten binnen de Gemeenschap.

Ook voor zelfstandige beroepen moeten alle beperkingen op een werkelijk vrij verkeer tijdens de overgangsperiode geleidelijk opgeheven worden.

Hier moet echter een onderscheid gemaakt worden tussen algemeen geldende vestigingsvoorschriften, toegepast zonder onderscheid van nationaliteit (b.v.: voorschriften betreffende vakbekwaamheid) en voorschriften die de toegang tot en de uitoefening van een werkzaamheid uitsluitend t.o.v. vreemdelingen regelen en welke dus discriminerend werken. De eerste soort voorschriften zal steeds mogen blijven bestaan, hoewel een coördinatie van de nationale voorschriften van de verschillende Lid-Statens dikwijls vereist zal zijn. De tweede soort bepalingen — uitsluitend voor vreemdelingen bestemd — moet verdwijnen; het E.E.G.-Verdrag vestigt een verbod tot invoering van nieuwe discriminatoire bepalingen en verplicht de Lid-Statens over te gaan tot de afbraak van de bestaande.

Ter uitvoering van de Verdragsvoorschriften zijn door de Raad van Ministers op 18 december 1961 twee algemene programma's goedgekeurd geworden (*Publ. Eur. Gem.*, 15 januari 1962, p. 32/62 e.v.). Deze programma's omschrijven de beperkingen van de vrijheid van vestiging en van het vrije dienstenverkeer voor zelfstandige werkzaamheden en stellen een orde van voorrang vast voor de opheffing van deze beperkingen in de verschillende sectoren. Zij leggen aldus een tijdschema (in 4 fazen) vast. Aldus werd voorzien dat vóór 31 december 1963 opgeheven zouden zijn:

- alle discriminatoire bepalingen betreffende de toegang tot en het verblijf in een ander E.E.G.-land;
- alle beperkingen betreffende zelfstandige werkzaamheden op het gebied van de winning van delfstoffen, de be- en verwerkende nijverheid, de groot-handel en de bemiddelingsberoepen;

— alle beperkingen op openbare aanbestedingen; e.a.

In feite stelt men vast dat de verwezenlijking van deze programma's thans reeds ten achter staat op de voorziene data. De data van de algemene programma's zijn echter niet verbindend voor de Lid-Statens; aangezien de programma's neergelegd zijn in een besluit van de Raad van Ministers, verbinden zij als dusdanig slechts de Raad, die dan ook ervan kan afwijken, in zover althans de in het Verdrag neergelegde einddatum (31 december 1969 - einde van de overgangsperiode) geëerbiedigd blijft.

Tot nog toe zijn ter uitvoering van de algemene programma's nog slechts vier richtlijnen van kracht geworden, het zijn:

- een richtlijn van de Raad van 2 april 1963 tot vaststelling van de wijze waarop de vrijheid van ves-

tiging in de landbouw op het grondgebied van een Lid-Staat wordt verwezenlijkt voor onderdanen van de andere landen van de Gemeenschap, die gedurende twee jaar zonder onderbreking als werknemers in de landbouw in deze Lid-Staten werkzaam zijn geweest (*Publ. Eur. Gem.*, 20 april 1963, p. 1323/63);

— een tweede richtlijn van de Raad van 2 april 1963 tot vaststelling van de wijze waarop de vrijheid van vestiging op landbouwbedrijven die sedert meer dan twee jaar verlaten of onbebouwd zijn, wordt verwezenlijkt (*Publ. Eur. Gem.*, 20 april 1963, p. 1326/63);

— een richtlijn van de Raad van 31 mei 1963 tot opheffing van ieder verbod of iedere belemmering van de betaling van de dienstverrichting, wanneer de beperkingen van het dienstenverkeer slechts gelegen zijn in de daarmee verband houdende betalingen (*Publ. Eur. Gem.*, 10 juni 1963, p. 1609/63);

— een richtlijn van de Raad van 15 oktober 1963 betreffende de opheffing van de invoerbeperkingen op het gebied van het filmbedrijf (*Publ. Eur. Gem.*, 2 november 1963, p. 2661/63, en erratum in *Publ. Eur. Gem.*, 13 december 1963, p. 2923/63).

Deze richtlijnen behoeven nationale uitvoeringsmaatregelen vooraleer in hoofde van de begunstigde subjektieve rechten ontstaan, die voor de nationale rechter kunnen afgedwongen worden.

Verder zijn thans nog negen ontwerpen van richtlijnen bij de Raad aanhangig; zij betreffen: de verplaatsing en het verblijf van onderdanen van de Lid-Staten binnen de Gemeenschap; de coördinatie van de voor vreemdelingen geldende speciale maatregelen ten aanzien van de verplaatsing en het verblijf, die gerechtvaardigd zijn uit hoofde van de openbare orde, de openbare veiligheid en de volksgezondheid; de zelfstandige beroepswerkzaamheden in de groothandel en van de tussenpersonen in handel en nijverheid; de zelfstandige beroepswerkzaamheden in de be- en verwerkende nijverheid en op het gebied van de winning van delfstoffen; de herverzekering en de retrocessie. Deze ontwerpen zijn gepubliceerd in: *Supplement van het Bulletin van de E.E.G.*, nr. 9/10 - 1962, nr. 2-1963 en nr. 5-1963. Andere ontwerpen zijn in voorbereiding bij de administratieve diensten van de E.E.G.-Commissie.

Hier weze terloops opgemerkt dat de Belgische regeling nopens de vestiging van vreemdelingen zeer liberaal is, zodat weinig ingrijpende wijzigingen vereist zullen zijn. Wel zal het stelsel van de beroepskaart voor zelfstandigen moeten afgeschaft worden t.a.v. onderdanen van de Lid-Staten van de E.E.G.

III. Het vrije kapitaalverkeer.

Artikel 67 e.v. van het E.E.G.-verdrag schrijven voor dat vóór het einde van de overgangperiode geleidelijk opgeheven moeten worden de beperkingen met betrekking tot het verkeer van kapitaal toebehorend aan personen gevestigd in de Gemeenschap.

Een eerste richtlijn voor de uitvoering van art. 67 werd door de Raad vastgesteld op 12 mei 1960 (*Publ. Eur. Gem.*, 12 juli 1960). Zij had geen praktisch belang voor België, vermits de voorgeschreven liberalisaties niet verder reikten dan de bestaande deviezenvoorschriften.

Een tweede richtlijn werd door de Raad goedgekeurd op 17 december 1962 (*Publ. Eur. Gem.*, 22 januari 1963). Op grond van deze tweede richtlijn wordt o.m. de vrijheid van effectentransacties in alle Lid-Staten volledig en onvoorwaardelijk.

Een derde richtlijn is in voorbereiding bij de administratieve diensten van de E.E.G.-Commissie. Zij zal

o.m. bepalingen over de notering van vreemde effecten op de beurs omvatten.

L. P. SUETENS,
Aangesteld Navorsers N.F.W.O.
Toegevoegd Navorsers I.C.V.R.

Selectieve Literaturopgave

- Chesne (Guy), *L'établissement des étrangers en France et la C.E.E.*, Parijs, 1962.
- Everling (Ulrich), *Das Niederlassungsrecht im Gemeinsamen Markt*, Berlijn/Frankfurt, 1963.
- Gaudet (Michel), *Aspects juridiques de la liberté d'établissement*, *Sociaal-Economische Wetgeving*, afdeling Europa, mei 1961, p. 52-67.
- Meyer-Marsilius, *Das Niederlassungsrecht in der E.W.G.*, Baden-Baden, 1962.
- Vignes (D.), *Le droit d'établissement et les services dans la C.E.E.*, *Annuaire français de droit international*, 1961, p. 670 e.v.

BOEKBESPREKING

F. A. Mann, *Betrachtungen über ein Völkerhandelsrecht*
— Verlag A. Lutzeyer, Baden-Baden, 1962, 48 blz.

F. A. Mann staat beter bekend dan het volkenhandelsrecht. Van de eerste weet men dat hij *solicitor* is te Londen en hoogleraar aan de rechtsgeleerde fakulteit van Bonn, en dat hij twee zeer gevierde publicaties op zijn naam heeft: «*Legal Aspect of Money*» (de tweede uitgave verscheen in 1953) en «*Das Recht des Geldes*» (1960).

Van het tweede — het volkenhandelsrecht — weet men slechts dat het verwant is met het «*internationaal economisch recht*» dat tot nog toe vooral door Schwarzenberger in Engeland en door Erler in Duitsland systematisch bestudeerd werd, en dat het — *nomen sit omen!* — betrekking zou moeten hebben op het gedeelte van het internationaal recht dat de handelsverhoudingen tussen de subjecten van het volkenrecht beheerst.

Mann meent niet dat men een precieze bepaling kan geven van het door hem onderzochte rechtsgebied. In het bijzonder vermijdt hij een definitie te geven van de uitdrukking «*handelsverhoudingen*». Indien van «*volkenhandelsrecht*» gesproken wordt, dan zou de definitie van het «*handelsrecht*» eerder aanleunen bij het Engelse recht.

Na een onderzoek van enkele praktische gevallen (internationale overeenkomsten inzake verkoop, ruil, kredietopening, huur- en pachtovereenkomsten, lening, huur van diensten en uitwisseling van inlichtingen), adstrueert de auteur de verhoudingen tussen deze groeiende rechtstak en het algemeen volkenrecht; dit verleent hem de mogelijkheid om enkele kernachtige beschouwingen te wijden aan de «*doctrine of consideration*», de bindende kracht van internationale overeenkomsten, enz.

De juridische fijnproever zal nochtans het meest in zijn nopjes zijn wanneer hij de afdeling over de *rechtsvinding* in het volkenhandelsrecht leest: hier komt de *maestria* van de auteur het best tot uiting. Onder refereert naar artikel 38 van het statuut van het Internationaal Hof onderzoekt Mann hoe de algemene beginselen van het recht dienen ontdekt te worden. De door hem voorgestelde metodologie (waarin uiteraard een gezond begrepen en kritisch doorgevoerde rechtsvergelijking de voorrang krijgt) wordt dan geïllustreerd aan de hand van een kritische bespreking van de

scheidsrechterlijke uitspraak van René Cassin (vice-president van de Franse *Conseil d'Etat*) in de zaak van de «*Diverted Cargoes*».

Aangezien het hier om een zaak van «*law of money*» ging, wordt deze bespreking een zeer scherpzinnige en uiterst gedocumenteerde illustratie van de manier waarop men *niet* aan rechtsvinding moet doen, indien men het volkenhandelsrecht tot ontwikkeling wil laten komen.

Het boekje is bondig en pretentieloos: het is een meerderde uitgave van een artikel dat oorspronkelijk in het *British Yearboek* van 1957 verscheen. Misschien is deze datum (1957) de oorzaak van de enige tekortkoming van dit werk: er wordt inderdaad nergens vermeld dat het E.E.G.-verdrag ongetwijfeld op het Europese vasteland een sterke invloed zal uitoefenen op de ontwikkeling van het volkenhandelsrecht.

G. S.

Ivo E. Schwartz, Deutsches Internationales Kartellrecht.

— Carl Heymanns Verlag KG, Köln/Berlin/Bonn/München, 1962, XX-325 blz.

Schwartz heeft meesters gehad: Kingman Brewster aan de *Harvard Law School* en H. Kronstein te Washington en te Frankfurt. Zowel Brewster («*Anti-trust and American Business Abroad*», 1958) als Kronstein (zie b.v. zijn bijdrage in de essays voor Yntema) hebben merkwaaardige opstellen geschreven over een boeiend onderwerp dat een zeer lelijke naam draagt: de extra-territoriale gevolgen van een nationale anti-trust (of: anti-kartel-)wetgeving. Schwartz betreedt in dit werk hetzelfde pad, doch hij wijdt in het bijzonder zijn (zeer levendige en wel geïnformeerde) aandacht aan de extra-territoriale gevolgen van het Duitse kartelrecht.

Hij behandelt systematisch drie groepen van problemen:

1) In hoever is het Duits kartelrecht toepasselijk op feiten en gedragingen die een aanknopingspunt in het buitenland hebben?

2) Welke zijn de verhoudingen tussen het internationaal «*kolisierrecht*» inzake kartellen, en het internationaal privaatrecht, administratief- en strafrecht?

3) Welke is de invloed van het volkenrecht op de extra-territoriale gevolgen van het nationaal kartelrecht? (Onder deze laatste groep vallen ook de verhoudingen tussen het E.E.G.-kartelrecht en de Duitse wetgeving).

De auteur heeft een massale dokumentatie verwerkt: de landen op wier wetgeving hij vooral de nadruk legt (Duitsland en de Verenigde Staten) zijn rijk aan honderden boeken en opstellen over dit onderwerp. Dat Schwartz het kaf van het koren kon scheiden en een duidelijk beeld kon ophangen van de centrale problemen in dit verband, mag wel als de meest merkwaaardige verdienste van dit werk vermeld worden.

De theoretische bevindingen worden geïllustreerd aan de hand van enkele praktische voorbeelden, bijv. verboden van uitvoer, prijshandhaving, exclusiviteitsovereenkomsten, octrooicentie-overeenkomsten, enz.

De vergelijking met het Amerikaans recht is handig: Schwartz besteedt meer aandacht — o.i. terecht — aan de *methode* dan aan de materiële oplossingen. Hij schotel geen resultaten voor: hij duidt de weg aan. En dit is een grote verdienste wanneer men bedenkt dat de Amerikaanse juristen, sinds de *Banana case* (1909) er nog altijd over klagen dat het hun onmogelijk is aan hun cliënten een duidelijk en gemotiveerd advies te verschaffen over de extra-territoriale gevolgen van de Amerikaanse antitrustwetgeving.

Men mag slechts de vrome wens koesteren dat de Duitse juristen voor een gemakkelijker taak zullen komen te staan: in dit verband zal het werk van Schwartz ongetwijfeld een nuttige leidraad blijven.

Ook de Belgische jurist zal dit werk overigens met voldoening lezen. Ten eerste omdat het — afgezien van elk praktisch nut — een uiterst degelijke en aangenaam te lezen juridische publicatie is. En ten tweede, omdat de nationale en internationale regels betreffende de mededinging hun aanwezigheid in het economisch leven van de Euromarkt steeds meer doen aanvoelen.

Volledigheidshalve moge hieraan toegevoegd worden dat Schwartz, enkele weken geleden, tot bijzonder adviseur aangesteld werd bij de algemene directie «*Mededinging*» van de E.E.G.-commissie.

G. S.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

De volgende zitting van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen zal plaats hebben op vrijdag 24 april 1964 te 20 uur in de zittingszaal van het Hof van Assisen in het Gerechtsgebouw te Antwerpen.

Het woord zal er gevoerd worden door de heer Henri Fayat, Minister-Adjunkt voor Buitenlandse Zaken.

Hij zal handelen over: «*Waarom nog een Vlaamse Beweging?*».

MEDEDELINGEN

Tijdschrift voor Privaatrecht

In het R.W. van 22 maart jl. heeft Mr. R. Victor de verschijning begroet van het nieuwe «*Tijdschrift voor Privaatrecht*» (T.P.R.)

Prof. Mr. J. M. Polak, van wie in het eerste nummer een studie over «*het recht van voorkoop van de pachter in België en Nederland*» is opgenomen, schreef over deze nieuwe uitgave in nr. 4806 (21 maart 1964) van het «*Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie*» (W.P.N.R.) als volgt:

«*Dit stukje had J. Drion moeten schrijven. In november van het vorige jaar hadden wij met de redacteurs van het nieuwe Tijdschrift voor Privaatrecht in Gent een bespreking. Bij die gelegenheid beloofde Drion in het W.P.N.R. het tijdschrift te zullen aanbevelen. Gelet op zijn warme belangstelling voor het Belgische rechtsleven en zijn groot gezag in onze beide landen was hij bij uitstek de persoon om dit te doen. Met weemoed neem ik deze taak nu over.*

Tussen de Belgische en Nederlandse rechtswetenschap zijn al verschillende verbindingen tot stand gebracht. Er zijn tijdschriften zoals *Sociaal-Economische Wetgeving*, die in de redactie de verbondenheid reeds demonstreren. In de vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland werken sinds 1947 juristen van beide landen samen. Over en weer komen de rechtsgeleerden spreekbeurten houden, elkaars vergaderingen bezoeken. Soms ook schrijven zij voor het andere land een preadvies, zoals R. Dekkers in 1960 voor onze Broederschap over de levensverzekering.

Tot deze samenwerking wil T.P.R. een krachtige bijdrage leveren. Het is immers de bedoeling mede het Nederlandse privaatrecht te bestrijken. Daarbij staat een opzet voor ogen die ongeveer overeenstemt met de Franse *Revue trimestrielle de droit civil*.

Omdat voorts met zoveel woorden de rechtsvergelijking als werkmethode wordt vooropgesteld, zal het duidelijk zijn dat het tijdschrift niet met het W.P.N.R. of andere periodieken in concurrentie wil treden.

Dit frisse initiatief verdient onze steun. Laten wij van onze belangstelling doen blijken door voor een behoorlijk aantal abonnementen te zorgen. En mogen ook de publicist de weg weten te vinden naar de kolommen van T.P.R. ».

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie, jrg. 1964 - nr. 2 :

Wetgeving.

Tijdschrift voor sociaal recht, jrg. 1964 - nr. 1 :

Dermine H., La loi du 30 juillet 1963 fixant le statut des représentants de commerce. La clause de non-concurrence et l'indemnité d'éviction. — Suetens L., Naar een wettelijke regeling van werkstaking en uitsluiting ?

Tijdschrift voor Gemeenterecht, jrg. 1964 - nr. 3 :

Bezoldiging. — Brandweer. — Openbare Onderstand.

Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht, jrg. 1964 - nr. 2 :

M. V. Polak, De crisis der Amerikaanse Vrijheidsrechten. — J. Delva, Draagwijdte van de immuniteit der openbare besturen inzake gedwongen tenuitvoerlegging (slot). — Jongbloet-Hamerijck R., De nietigheid der ongrondwettelijke verdragen. — H. Van Impe, De partijtucht van het Parlementslid ten aanzien van het artikel 32 van de Belgische Grondwet. — P. F. P. H. Berckx, De nieuwe wetgeving op het gebruik der talen in de bestuurszaken (slot).

Bulletin van de Europese Economische Gemeenschap, jrg. 1964 - nr. 3 :

R. Marjolin, De economische toestand in de Europese Gemeenschap tijdens 1963 en de vooruitzichten voor 1964.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1964 - nr. 13 :

L. W. G. Scholten, De betekenis van de grondwet van 1814. — M. J. Van Rossum du Chattel, Weiderechten. — A. F. Steffen, «Het presidium van de krijgsraden bij de Land- en Luchtmacht». — J. F. M. Duynstee, Veronica en T.V.-plaatvorm.

nr. 14 :

A. R. Bloembergen, Onrechtmatige daad : publikatie van het vonnis; recht op rectificatie (1). — J. Wessel, De Vara, de Minister en B.A.B. — Th. A. M. Van Eupen, De Nederlandse rechter en de Griekse adoptie. — H. R. W. Asser, Nogmaals : Toepassing der artt. 30 en 31 W.V.W. op aanhangwagens. — J. M. Polak, Vereniging voor Agrarisch Recht.

Advocatenblad, jrg. 1964 - nr. 3 :

J. Hollander, Weduweverzekering en successierecht. — L. Wichers, Hoeth, Half tarief en onding. — E. Emmerring, Rechtsbijstandsverzekering. — L. Wichers Hoeth, Versnelling procedure geen arbeidsvermeerdering ? — J. R. Voûte, Tiende conferentie van de I.B.A.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jrg. 1964 - nr. 4806 :

P. Stoffels, Huurkoopfinanciering (I). — K. Westerling, Nog eens de rechtsvraag in W.P.N.R. 4804, m.o.v. J. M. Polak. — J. M. Polak, Een Belgisch tijdschrift voor privaatrecht.

nr. 4807 :

P. Stoffels, Huurkoopfinanciering (II). — J. M. Polak, Een agrarisch voorrecht. Art. 1187 B.W. en art. 3.10.3.7, ontwerp nieuw B.W.

nr. 4808 :

P. Stoffels, Huurkoopfinanciering (III, slot). — R. A. Van de Poll, Legitieme en verzorging.

Arbitrale Rechtspraak, jrg. 1964 - nr. 519 :
Rechtspraak.

Sociaal Economische Wetgeving, jrg. 1964 - nr. 2 :

P. A. Verhulst, Kwekersrecht en Unieverdrag van Parijs van 1883. — P. J. G. Kapteijn, Partiële verkiezing van het Europees Parlement ? — P. Verloren van Themaat en Dr. E. Hepp, Diskussie over «La portée de l'article 36 par rapport à l'article 85 du Traité de la C.E.E. «Concernant les contracts de licence de brevets».

Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis, jrg. 1964 - nr. 1 :

A. M. Honoré, Julian's Circle. — J. Vanderlinden, Code et codification dans la pensée de Jeremy Bentham. — J. Baerten, L'origine de la noblesse alsacienne, A propos d'un article récent (de Henri Dubled). Réponse de M. Henri Dubled.

Bestuurswetenschappen, jrg. 1964 - nr. 2 :

N. Herlitz, Rechte und Sprachen, Erfahrungen und Betrachtungen. — J. H. Bast, Jurisprudentie-overzicht betreffende de rechtspraak van de gewone rechter in 1962. — N. H. Muller, De opleiding van de openbare bestuursdienst; het rapport van commissie-Van Rijen.

Journal des Tribunaux, jrg. 1964 - nr. 4442 :

J. Arets en A. Fettweis, Le code Judicaire.

Mouvement Communal, jrg. 1964 - nr. 2 :

L. Stine, La responsabilité civile du directeur d'établissement hospitalier. — J. Hourticq, La lutte contre la spéculation foncière en France. — J. Destrée, A Schaerbeek.

Revue internationale des sciences administratives, jrg. 1964 - nr. 4 :

A. Gaylord Obern, Transition de l'Administration aux Etats-Unis. — R. Bonnaud-Delamare, Structures régionales dans l'Europe de demain. — N. G. Nicolaidis, «Politique» et «élaboration des politiques». — S. Portner, La rationalisation de l'administration au sein de l'Organisation Panaméricaine de la Santé. — H. Romander, L'Organisation administrative de la lutte contre la délinquance juvénile d'après la nouvelle législation suédoise. — G. C. Hertz, Nouvelle dimension pour l'assistance technique. — F. Clifford-Vaughan, L'enseignement de l'Administration publique en Ethiopie.

Recueil Dalloz, jrg. 1964 - nr. 13 :

C. Giverdon, Pour qui sonne le glas de la procédure du contredit ? (A propos des relations de la question de compétence et du fond litigé.)